ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

1883

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6.—ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπολίτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΑΘΗΝΗΣΙ
Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γραφεῖον τῆς Ἑστίας: Ὁδὸς Ἀγχέσμου, 9.
1883

Ἀριθ. 375 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι γρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ γρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσου — 6 Μαρτίου 1883

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ

[Μυθιστορία Ὀνωρίου Βαλζάκ.—Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου]

Συνέχεια ἴδε σελ. 136.

Ὁ Γρανδέ, ἀφοῦ περιῆλθε πολλάκις τὸ χιονοσκεπές του κηπάριον, χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ ψῦχος, ὑπώπτευσεν ὅτι ἡ θυγάτηρ του ἦτο παρὰ τῷ συζύγῳ του. Χαίρων δέ, ὅτι ἔμελλε νὰ καταλάβῃ αὐτὴν παραβαίνουσαν τὰς διαταγάς του, ἀνερρίχήθη τὴν κλίμακα εὐκίνητος ὡς γαλῆ, κ' ἐπεφύνη ἐν τῷ δωματίῳ τῆς κυρίας Γρανδὲ καθ' ἣν στιγμὴν ἐθώπευεν αὕτη τὴν κόμην τῆς Εὐγενίας, ἧς ἡ μορφὴ ἐκρύπτετο εἰς τοὺς μητρικοὺς κόλπους.

— Παρηγορήσου κόρη μου, θὰ τοῦ περάσῃ ὁ θυμὸς τοῦ πατέρα σου . . .

— Δὲν ἔχει πλέον πατέρα! ἐφώνησεν ὁ βυτοποιός. Σὺ κ' ἐγώ, κυρία Γρανδέ, τὸ ἐκάμαμεν αὐτὸ τὸ παρήκουο κορίτσι; Ὡραία, θρησκευτικὴ ἀνατροφή! Πῶς! δὲν 'πῆγες ἀκόμη εἰς τὴν κάμαρά σου; Εἰς τὴν φυλακήν, γρήγορα, εἰς τὴν φυλακήν!

— Θέλεις τώρα νὰ μοῦ στερήσῃς καὶ τὴν κόρην μου; εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ, προφαίνουσα τὴν περιπόρφυρον ἐκ τοῦ πυρετοῦ μορφήν της.

— Ἂν θέλῃς νὰ τὴν φυλάξῃς, πάρε την καὶ ἀδειάστε μου τὴν γωνιά. Τὰ φλωριά! Τί ἔγεινάν τὰ φλωριά;

Ἡ Εὐγενία ἠγέρθη, ἠτένισεν ὑπερήφανον βλέμμα ἐπὶ τὸν πατέρα της, κ' ἐπανῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν της, ὅπου ὁ γέρων τὴν ἐκλείδωσε.

— Ἀννέτα! ἐφώνησε, σβύσε κάτω τὴν φωτιάν.

Κ' ἐλθὼν ἐκάθησεν ἐγγὺς τῆς ἑστίας τῆς συζύγου του, λέγων:

— Θὰ τὰ ἔδωσε βέβαια ἐκείνου τοῦ μασκαρᾶ τοῦ Καρόλου, ὁ ὁποῖος εἶχε τὰ χρήματά μας εἰς τὸ 'μάτι.

Ὁ ἀπειλῶν τὴν θυγατέρα της κίνδυνος καὶ ἡ πρὸς αὐτὴν στοργή της ἔδωκαν εἰς τὴν κυρίαν Γρανδὲ ἱκανὴν δύναμιν, ἵνα μείνῃ ἀπαθὴς τὸ φαινόμενον, ἄφωνος καὶ κωφή.

— Δὲν ἤξευρα τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτά, εἶπε στρεφομένη πρὸς τὸν τοῖχον, ἵν' ἀποφύγῃ τὰ φλογοβόλα βλέμματα τοῦ συζύγου της. Ἡ παραφορά σου μοῦ κάμνει τόσον κακόν, ὥστε, τὸ προαισθάνομαι, δὲν θὰ μὲ βγάλετε ζωντανὴν ἀπ' ἐδῶ. Δι' ἐμένα τοὐλάχιστον δὲν ἔπρεπε νὰ τὰ κάμῃς αὐτά, ἐμένα, ἡ ὁποία δὲν σὲ δυσηρέστησα, μοῦ φαίνεται, ποτὲ ὡς τώρα. Ἡ κόρη σου σὲ ἀγαπᾷ, καὶ εἶμαι βεβαία ὅτι εἶνε ἀθῶα, ὅπως εἶνε τὸ μικρὸ παιδί. Μὴ τῆς κάμνῃς λοιπὸν κακόν· ἀνακάλεσε τὴν ἀπόφασίν σου. Κάμνει πολὺ κρύον, καὶ ἠμπορεῖς νὰ τὴν ἀρρωστήσῃς ἄσχημα.

— Οὔτε θὰ τὴν ἰδῶ, οὔτε θὰ τῆς ὁμιλήσω. Θὰ μείνῃ εἰς τὸ δωμάτιόν της μὲ ψωμὶ καὶ μὲ νερό, ἕως νὰ κάμῃ τὸ θέλημά μου. Τί διάβολον! ἕνας οἰκογενειάρχης πρέπει, νομίζω, νὰ 'ξεύρῃ τί γίνεται τὸ χρυσάφι τοῦ 'σπιτιοῦ. Εἶχε ταῖς μόναις ρούπιαις ποῦ ἦσαν ἴσως εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ δουκάτα ὁλλανδέζικα, καὶ φλωρειὰ τῆς Γένοβας . . .

— Ἡ Εὐγενία εἶνε τὸ μόνον μας παιδί, . . καὶ εἰς τὸ ποτάμι νὰ τὰ ἔρριψε . . .

— Εἰς τὸ ποτάμι! ἐκραύγασεν ὁ γέρων, εἰς τὸ ποτάμι! Εἶσαι τρελλή, γυναῖκα. Ὅ,τι εἶπα θὰ γείνῃ, τὸ 'ξεύρεις. Ἂν θέλῃς τὴν ἡσυχίαν σου, ἐξομολόγησέ την, καὶ μάθε τί τὰ ἔκαμε. Αὐτὰ ἡ γυναῖκες τὰ καταφέρνουν καλλίτερα μεταξύ των. Ὅ,τι νὰ τὰ ἔκαμε τέλος πάντων, δὲν θὰ τὴν φάγω. Μὲ φοβεῖται τάχα; Καὶ ἂν ἐχρύσωσε τὸν προκομμένον της ἐξάδελφον ἀπὸ τὴν κορυφὴν ὡς τὰ νύχια, αὐτὸς ταξειδεύει τώρα, . . δὲν ἠμπορῶ νὰ τρέξω κατόπιν του...

— Αἴ, τὸ λοιπόν . . . ἤρχισε λέγουσα ἡ κυρία Γρανδέ, ἀλλ' ἐνῷ ἀπήντα, ἡ ὀξυδέρκειά της, ὀξυνθεῖσα ἐκ τῆς νευρικῆς ταραχῆς ἢ ἐκ τοῦ παθήματος τῆς θυγατρός της, ὅπερ ἐπέτεινεν ὅτι τὴν στοργὴν αὐτῆς καὶ τὴν νοημοσύνην, παρετήρησε φοβερόν τι κίνημα τῆς προσβοσκίδος τοῦ ἀνδρός της. Μετέβαλλεν ἑπομένως τὴν ἔννοιαν, χωρὶς νὰ μεταβάλῃ τὸν τόνον τῆς ἀπαντήσεώς της.

— Αἴ, τὸ λοιπόν, . . ἐξηκολούθησε, τί θέλεις νὰ κάμω ἐγὼ περισσότερον; Ἔχω ἐγὼ περισσοτέραν δύναμιν ἐπάνω της; Δὲν μοῦ εἶπε τίποτε . . . σοῦ 'μοιάζει εἰς αὐτό.

— Χαρὰ 'ς τὴν γλῶσσάν σου! Τί εὔκολα ποῦ ὁμιλεῖς σήμερα! Νομίζω ὅτι μὲ περιπαίζεις, καὶ πολὺ φοβοῦμαι ὅτι εἶσθε συνεννοημένοι μεταξύ σας.

Κ' ἐθεώρησεν ἀτενῶς τὴν σύζυγόν του.

— Νὰ σοῦ εἰπῶ, ἄνδρα, ἂν ἔχῃς σκοπὸν νὰ μ' ἀποθάνῃς, αὐτὸ ποῦ κάμνεις εἶνε ὁ καλλίτερος τρόπος. Σοῦ τὸ λέγω καὶ πάλιν, καὶ ἂς χάσω καὶ τὴν ζωήν μου: Ἔχεις ἄδικον μὲ τὴν κόρην σου, ἡ ὁποῖα σκέπτεται σωστότερα παρ' ὅ,τι σκέπτεσαι. Αὐτὰ τὰ χρήματα ἦσαν ἰδικά της. Ἂν τὰ μετεχειρίσθη, βέβαια τὰ μετεχειρίσθη καλά, καὶ μόνος ὁ Θεὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ γνωρίζῃ τὰ καλὰ τὰ ὁποῖα κάμνομεν. Σὲ παρακαλῶ, κάμε μου τὴν χάριν, συγχώρησε τὴν Εὐγενίαν. Θὰ μετριάσῃς τοιουτοτρόπως τὸ κακόν, τὸ ὁποῖον μοῦ ἔκαμες ἡ παραφορά σου, καὶ θὰ μοῦ σώσῃς ἴσως καὶ τὴν ζωήν μου. Τὴν κόρην μου, ἄνδρα! δός μου τὴν κόρην μου!

— Φεύγω, εἶπεν ἐκεῖνος. Τὸ 'σπίτι μου κατήντησεν ἀκατοίκητον. Μητέρα καὶ κόρη σκέπτονται καὶ ὁμιλοῦν 'σὰν νὰ ἦσαν... Πῶ, πῶ, πῶ! — Ὡραῖα πρωτοχρονιάτικα μοῦ ἔκαμες, Εὐγενία! ἐφώνησε πρὸς αὐτήν. Μάλιστα! κλαῦσε, κλαῦσε καὶ σοῦ πρέπει. Ὅ,τι ἔκαμες θὰ τὸ μετανοήσῃς, κ' ἔννοια σου. Δὲν ἠξεύρω, μὰ τὴν ἀλήθειαν, τί σοῦ χρησιμεύει νὰ μεταλαβαίνῃς δύο φοραῖς τὸν μῆνα, ὅταν χαρίζῃς κρυφὰ τὸ χρυσάφι τοῦ πατέρα σου εἰς ἕνα χαμένο κορμί, ποῦ θὰ σοῦ φάγῃ καὶ αὐτὴν τὴν καρδιά σου, ὅταν δὲν σοῦ μείνῃ πλέον ἄλλο νὰ τοῦ δανείσῃς. Θὰ ἰδῇς τί ἀξίζει ὁ Κάρολός σου μὲ τὰ γυαλιστά του στιβάλια καὶ μὲ τὰ κοριτσίστικα μοῦτρά του. Οὔτε καρδιά, οὔτε ψυχὴ ἔχει, ἀφοῦ τολμᾷ καὶ παίρνει τὰ χρήματα ἑνὸς κοριτσιοῦ, χωρὶς τὴν συναίνεσιν τῶν γονέων του.

Ἀφοῦ ἐκλείσθη ἡ αὔλειος θύρα, ἡ Εὐγενία ἐξῆλθε τοῦ δωματίου της καὶ ἦλθε πρὸς τὴν μητέρα της.

— Τί γενναιότητα ποῦ εἶχες διὰ τὴν κόρην σου! τῇ εἶπε.

— Βλέπεις, παιδί μου, ποῦ μᾶς κατάντοῦν τὰ σφάλματα; Μ' ἔκαμες νὰ εἰπῶ ψεύματα.

— Ἔννοια σου, καὶ θὰ παρακαλέσω τὸν Θεὸν νὰ τὸ ρίψῃ ἐπάνω μου.

— Καλὲ ἀλήθεια, ἐφώνησε καταφθάνουσα ἡ Ἀννέτα, τὸ παιδάκι μου θὰ τρώγῃ τώρα ψωμὶ καὶ νερὸ ὅσο ζῇ;..

— Τί πειράζει, Ἀννέτα· ἠρώτησεν ἡσύχως ἡ Εὐγενία.

— Ἀμὴ δέ; ποῦ θὰ τρώγω ἐγὼ προσφάγι καὶ τοῦ λόγου σου ψωμὶ ξερό; Ποτέ!

— Σιωπή, μὴν εἰπῆς λέξιν, Ἀννέτα, εἶπεν ἡ Εὐγενία.

— Ἔννοια σου, κυρία· τσιμουδιά! θὰ ἰδῇς.

Ὁ Γρανδὲ ἐγευμάτισε τὴν ἑσπέραν μόνος, πρῶτον τότε ἀπὸ εἰκοσιτεσσάρων ἤδη ἐτῶν.

— Σὰν χῆρος μοῦ φαίνεσαι αὐθέντη, εἶπεν ἡ Ἀννέτα. Ἄσχημο πρᾶγμα, μὲ δύο γυναῖκες μέσα 'ς τὸ 'σπίτι.

— Ποιός σοῦ μιλεῖ καὶ μιλεῖς; Κλεῖσ' τὸ στόμα σου, ἢ σὲ στέλνω ἀπὸ 'κεῖ ποῦ ἦλθες. Τί βράζει μέσα εἰς τὸ μαγειρειό;

— Εἶνε κάτι ἀλείμματα, ποῦ ἔβαλα νὰ λυώσουν.

— Θὰ ἔλθουν ἄνθρωποι ἀπόψε,.. ν' ἀνάψῃς φωτιά!

Οἱ Κρυσώ, ἡ κυρία Δὲ Γρασὲν καὶ ὁ υἱός της ἀφίκοντο τὴν ὀγδόην ὥραν, κ' ἐξεπλάγησαν μὴ ἰδόντες τὴν κυρίαν Γρανδὲ καὶ τὴν θυγατέρα της.

— Ἡ γυναῖκά μου εἶνε ὀλίγον κακοδιάθετη. Ἡ Εὐγενία τῆς κάμνει συντροφιάν, ἀπεκρίθη ὁ γέρων ἀμπελουργός, οὗτινος ἡ μορφὴ οὐδεμίαν ἐδείκνυε συγκίνησιν.

Μετὰ μίαν ὥραν, δαπανηθεῖσαν εἰς ὁμιλίας ἀσημάντους, ἡ κυρία Δὲ Γρασέν, ἥτις εἶχεν ἀναθῇ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν κυρίαν Γρανδέ, κατέβη πάλιν· πάντες δὲ ἠρώτησαν αὐτήν:

— Πῶς εἶνε ἡ κυρία Γρανδέ;

— Δὲν εἶνε διόλου, διόλου καλά, ἀπήντησε. Ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας της δὲν μοῦ φαίνεται εὐχάριστος. Εἰς τὴν ἡλικίαν της, κύριε Γρανδέ, χρειάζεται, ἠξεύρετε, μεγάλη προσοχή.

— Νὰ ἰδοῦμεν, ἀπήντησεν ὁ ἀμπελουργός, πάντη ἀφῃρημένος.

Ἠυχήθησαν αὐτῷ πάντες καλὴν νύκτα καὶ ἀνεχώρησαν.

Ὅτε δὲ οἱ Κρυσὼ εὑρέθησαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ κυρία Δὲ Γρασὲν εἶπε πρὸς αὐτούς:

— Κάτι ἔχουν οἱ Γρανδέ. Ἡ γρηὰ εἶνε ἄσχημα καὶ οὐδὲ εἴδησιν ἔχει. Ἡ κόρη ἔχει τὰ 'μάτια κόκκινα, 'σὰν νὰ ἔκλαυσε πολύ. Μὴ τυχὸν ζητοῦν νὰ τὴν ὑπανδρεύσουν, χωρὶς νὰ θέλῃ;

Ἀφοῦ κατεκλίθη ὁ ἀμπελουργός, ἡ Ἀννέτα ἦλθεν ἀνυπόδητος καὶ ἀψοφητὶ πρὸς τὴν Εὐγενίαν, καὶ ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτὴν πλακοῦντα, ἐψημένον ἐν τῇ χύτρᾳ.

— Νά, κυρία, εἶπεν ἡ ἀγαθὴ κόρη, ὁ Κορνουαγὲ μοῦ 'χάρισεν ἕνα λαγώ. Μὲ τὸ 'λίγο ποῦ τρῶτε τοῦ λόγου σας, θὰ σᾶς βαστάξῃ αὐτὴ ἡ πῆττα μίαν ἑβδομάδα, καὶ τώρα μὲ τὸ κρύο δὲν ἔχει φόβον νὰ χαλάσῃ. Καλλίτερα, παρὰ νὰ τρῶτε ξερὸ ψωμί, ποῦ βλάφτει εἰς τὴν ὑγεία.

— Καλή μου Ἀννέτα! εἶπε πρὸς αὐτὴν ἡ Εὐγενία, σφίγγουσα τὴν χεῖρά της.

— Τὸ ἔκαμα πολὺ εὔμορφα, χωρὶς νὰ τὸ πάρῃ ὁ γέρος μυρωδιά. Ἀγόρασα ὅ,τι μοῦ ἐχρειάζετο μὲ τὸ τάλληρό μου. Τὸ ὁρίζω, μοῦ φαίνεται.

Καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἡ ὑπηρέτρια ἔφυγε, νομίσασα ὅτι ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Γρανδέ.

Ἐπί τινας μῆνας ὁ ἀμπελουργὸς ἤρχετο κατὰ διαφόρους ὥρας εἰς ἐπίσκεψιν τῆς γυναικός του, οὐδόλως προφέρων τῆς θυγατρός του τὸ ὄνομα, οὐδόλως βλέπων, οὐδὲ ὑπαινισσόμενος κἂν αὐτήν.

Ἡ κυρία Γρανδὲ δὲν ἐξήρχετο τοῦ δωματίου, καὶ ὁσημέραι ἡ κατάστασις αὐτῆς ἐδεινοῦτο. Ἀλλ' οὐδὲν ἔκαμψε τὸν γέροντα βυτοποιόν. Ἔμενεν ἀκλόνητος, τραχὺς καὶ ἀπαθής, ὡς στῦλος ἐκ γρανίτου. Ἐξηκολούθει πράττων κατὰ τὰς ἕξεις του· ἀλλὰ δὲν ἐτραύλιζε πλέον, ὡμίλει ὀλιγώτερον, καὶ κατὰ τὰς ἐμπορικάς του ἐργασίας παρίστατο πολὺ δυσκολώτερος ἢ ἄλλοτε. Πολλάκις δὲ καὶ ἐλανθάνετο κατὰ τοὺς ἀριθμητικούς του ὑπολογισμούς.

— Εἰς τοῦ Γρανδὲ κάτι συμβαίνει, ἔλεγον οἱ *κρυσωτισταί* πρὸς τοὺς *γρασενιστάς*.

— Τί τρέχει εἰς τοῦ Γρανδέ; ὑπῆρξε μετ' ὀλίγον τυπικὴ ἐρώτησις, γινομένη καθ' ὅλας τὰς ἐν Σωμύρῃ ἑσπερίδας.

Ἡ Εὐγενία μετέβαινεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, συνοδευομένη ὑπὸ τῆς Ἀννέτας. Ἐξερχομένη δὲ τῆς λειτουργίας, ἂν ἠρωτᾶτο ὑπὸ τῆς κυρίας Δὲ Γρασέν, ἀπεκρίνετο δι' ὑπεκφυγῶν καὶ φράσεων ἀορίστων, αἵτινες οὐδόλως ἐπήρκουν εἰς ἐκείνης τὴν περιέργειαν.

Οὐχ ἧττον ὑπῆρξεν ἀδύνατον μετὰ δύο μῆνας νὰ κρυβῇ πλέον, εἴτε πρὸς τοὺς τρεῖς Κρυσὼ εἴτε πρὸς τὴν κυρίαν Δὲ Γρασέν, τὸ μυστικὸν τῆς φυλακίσεως τῆς Εὐγενίας. Ἐπῆλθε δὲ στιγμή, καθ' ἣν οὐδεμία ἤρκει πρόφασις εἰς δικαιολογίαν τῆς διαρκοῦς αὐτῆς ἀφανείας. Εἶτα δέ, χωρὶς κἂν νὰ γνωσθῇ τίς κατήγγειλε τὸ μυστικόν, πᾶσα ἡ πόλις ἔμαθεν, ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ ἔτους ἡ δεσποινὶς Γρανδὲ διέμενε, κατὰ διαταγὴν τοῦ πατρός της, ἔγκλειστος ἐντὸς τοῦ δωματίου της, ἄρτον μόνον τρώγουσα καὶ πίνουσα ὕδωρ, καὶ στερουμένη πυρός, ὅτι ἡ Ἀννέτα παρεσκεύαζεν αὐτῇ τραγήματα καὶ τὰ ἔφερε πρὸς αὐτὴν διὰ νυκτός· ὅτι ἡ νεᾶνις τέλος δὲν κατώρθου νὰ ἴδῃ καὶ περιποιηθῇ τὴν μητέρα της, εἰμὴ ὁσάκις ἔλειπεν ἐκ τῆς οἰκίας ὁ πατήρ της.

Ἡ διαγωγὴ τοῦ Γρανδὲ ἐκρίθη τότε αὐστηρότατα. Ἡ πόλις ὁλόκληρος ἀπεκήρυξεν αὐτόν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἀνεμνήσθη τῶν δολιοτήτων αὐτοῦ, τῶν προδοσιῶν καὶ τῶν σκληρῶν αὐτοῦ τρόπων. Ὅτε παρήρχετο, ἐδακτυλοδείκτουν αὐτὸν πάντες ὑποψιθυρίζοντες. Ὅτε δὲ ἡ θυγάτηρ του κατήρχετο τὴν ἑλικοειδῆ ὁδόν, μεταβαίνουσα εἰς τὴν λειτουργίαν ἢ τὸν ἑσπερινόν, καὶ συνοδευομένη ὑπὸ τῆς Ἀννέτας, πάντες οἱ κάτοικοι προέβαινον εἰς τὰ παράθυρα, ἵνα παρατηρήσωσι τὸ ἦθος τῆς πλουσίας κληρονόμου καὶ τὴν μορφὴν αὐτῆς, ἐφ' ἧς εἰκονίζετο ἀγγελικὴ μελαγχολία καὶ πραότης.

Δι' αὐτὴν ὁμῶς οὐδὲν ἐσήμαινον κάθειρξις καὶ πατρικὴ δυσμένεια. Ἐθεώρει τὸν γεωγραφικόν της χάρτην, ἔβλεπε τὸν μικρὸν σκάμνον, τὸν κῆπον, τὸν γηραιὸν τοῖχον τῆς οἰκίας, καὶ ἀνεύρισκεν ἐπὶ τῶν χειλέων της τὸ μέλι τῶν παλαιῶν της ἐρωτικῶν φιλημάτων.

Ἐπί τινα χρόνον ἠγνόησε τὰς ὁμιλίας, ὧν ἐγίνετο ἀντικείμενον ἐν τῇ πόλει, ὡς ἠγνόει αὐτὰς καὶ ὁ πατήρ της. Εὐσεβής, ἁγνὴ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐνισχυομένη δὲ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ ἔρωτός της, ὑπέμενε καρτερικῶς τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ἐκδίκησιν τοῦ πατρός της. Ἀλλ' ὀδύνη βαθεῖα καθίστα ἀνεπαισθήτους πάσας αὐτῆς τὰς ἄλλας ὀδύνας. Ἡ μήτηρ της, ἄκακον καὶ τρυφερὸν πλάσμα, καλλυνομένη διὰ τῆς αἴγλης, ἣν ἐξέπεμπεν ἡ ψυχή της καθ' ὅσον προσήγγιζεν εἰς τὸν τάφον, ἡ μήτηρ της ἔφθινεν ὁσημέραι. Πολλάκις ἡ Εὐγενία ἐμέμφετο ἑαυτήν, ὅτι ὑπῆρξεν ἡ ἀθώα αἰτία τῆς σκληρᾶς καὶ βραδείας νόσου ἥτις τὴν κατεβίβρωσκεν. Αἱ τύψεις αὗται τοῦ συνειδότος, καίτοι πραϋνόμεναι ὑπὸ τῆς μητρός της, προσήλουν αὐτὴν ἔτι μᾶλλον εἰς τὸν ἔρωτά της. Πᾶσαν πρωΐαν, ἅμ' ἀναχωροῦντος τοῦ πατρὸς αὐτῆς, ἤρχετο παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τῆς μητρός της, κ' ἐκεῖ ἐκόμιζεν εἰς αὐτὴν τὸ πρόγευμά της ἡ Ἀννέτα. Ἀλλ' ἡ ταλαίπωρος Εὐγενία, περίλυπος καὶ πάσχουσα ἐκ τῶν παθημάτων τῆς μητρὸς αὐτῆς, ἐδείκνυε δι' ἀφώνου νεύματος τὸ πρόσωπον ἐκείνης πρὸς τὴν Ἀννέταν, ἔκλαιε καὶ οὐδ' ἐτόλμα κἂν νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τοῦ ἐξαδέλφου της.

Πρώτη ἡ κυρία Γρανδὲ ἠναγκάζετο νὰ τῇ λέγῃ:

— Ποῦ εἶνε αὐτός; πῶς δὲν γράφει;

— Ἂς τὸν συλλογιζώμεθα, μητέρα μου, ἀπήντα ἡ Εὐγενία, ἀλλ' ἂς μὴ κάμνωμεν λόγον δι' αὐτόν. Σεῖς ὑποφέρετε, σεῖς πρὸ παντὸς ἄλλου...

Πᾶν ἄλλο ἦτο ἐκεῖνος.

— Παιδί μου, ἔλεγεν ἡ κυρία Γρανδέ, δὲν τὴν λυποῦμαι τὴν ζωήν. Ὁ Θεὸς μ' ἀγαπᾷ, καὶ μὲ κάμνει νὰ βλέπω μὲ χαρὰν τὸ τέλος τῶν βασάνων μου.

Οἱ λόγοι τῆς γυναικὸς αὐτῆς ἦσαν πάντοτε ἅγιοι καὶ χριστιανικοί.

Ὅτε, γευματίζων παρ' αὐτῇ, ἐπεριπάτει κατόπιν ὁ σύζυγός της ἐν τῷ κοιτῶνί της, ἔλεγεν εἰς αὐτὸν πάντοτε, κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ ἔτους, τοὺς αὐτοὺς λόγους, κ' ἐπανελάμβανεν αὐτοὺς μετὰ τῆς αὐτῆς μὲν πάντοτε εὐαγγελικῆς πραότητος, ἀλλὰ καὶ μετὰ σταθερότητος συνάμα, ἐφ' ἧ ὁ ἐγγίζων θάνατος ἐνέπνεεν εἰς αὐτὴν θάρρος, οὗτινος εἶχε στερηθῇ καθ' ὅλον της τὸν βίον.

— Σ' εὐχαριστῶ διὰ τὸ ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον ἔχεις περὶ τῆς ὑγείας μου, ἀπήντα εἰς αὐτόν, ὁσάκις τῇ ἀπέτεινε τὴν κοινοτάτην τῶν ἐρωτήσεων· ἀλλ' ἂν θέλῃς νὰ γλυκάνῃς ὀλίγον τὰς τελευταίας μου στιγμὰς καὶ νὰ ἐλαφρώσῃς τοὺς πόνους μου, συγχώρησε τὴν κόρην μας. Δεῖξον χριστιανός, σύζυγος καὶ πατήρ.

Τοὺς λόγους τούτους ἀκούων ὁ Γρανδέ, ἐ-

κάθητο πλησίον τῆς κλίνης, ὡς ἄνθρωπος, ὅστις βλέπων ἐρχομένην τὴν βροχὴν προφυλάσσεται ἡσύχως ὑπὸ αὔλειον θύραν, καὶ ἀκούων σιωπηλῶς τὴν σύζυγόν του, οὐδὲν ἀπεκρίνετο. Ὁσάκις δὲ αἱ τρυφερώτηται, συγκινητικώτηται καὶ πλήρεις χριστιανικῆς πραότητος ἱκεσίαι τῷ ἀπετείνοντο, ἔλεγεν ἁπλῶς :

— Εἶσαι ὀλίγον κίτρινη σήμερα, καϋμένη γυναῖκα!

Λήθη παντελὴς τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ ἐφαίνετο ἐντετυπωμένη ἐπὶ τοῦ πεπωρωμένου μετώπου του καὶ τῶν συνεσφιγμένων αὐτοῦ χειλέων. Οὐδ' αὐτὰ τὰ δάκρυα τὸν συνεκίνουν, ἅτινα μετὰ τὰς ἀορίστους καὶ στερεοτύπους σχεδὸν ἀπαιτήσεις του κατελείβοντο ἐπὶ τὴν ὠχρὰν μορφὴν τῆς συζύγου του.

— Ὁ Θεὸς νὰ σὲ συγχωρήσῃ, τῷ ἔλεγεν ἐκείνη, ὅπως σὲ συγχωρῶ. Θὰ ἔλθῃ ὅμως ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ λάβῃς ἀνάγκην ἐπιειείας.

Ἀπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς γυναικός του δὲν ἐβλασφήμει πλέον, ὡς συνείθιζε. Ἀλλ' οὐχ ἧττον δὲν κατώρθου ν' ἀφοπλίσῃ τὸν δεσποτισμὸν αὐτοῦ ὁ ἄγγελος ἐκεῖνος τῆς πραότητος, οὗτινος ἡ ἀσχημία ἠφανίζετο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, διωκομένη ὑπὸ τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν, αἵτινες ἐπήνθιζον ἤδη τὴν ὄψιν της. Ἡ τάλαινα γυνὴ εἶχε μεταβληθῆ σχεδὸν εἰς ἄϋλόν τινα ψυχήν. Τὸ πνεῦμα τῆς προσευχῆς ἐφαίνετο ἀπαμβλύνον οὕτως εἰπεῖν τοὺς τραχεῖς χαρακτῆρας τῆς μορφῆς της, ἐξαγνίζον καὶ περιλάμπον αὐτούς. Τίς δὲν παρετήρησε τὸ φαινόμενον αὐτὸ τῆς μεταμορφώσεως τῶν ἁγίων προσώπων, ἐφ' ὧν δεσπόζει τέλος ἡ ψυχὴ τῆς γηΐνης τραχύτητος, καὶ ζωογονεῖ καὶ ἐξευγενίζει αὐτὰ διὰ τοῦ ἐνδομύχου ὕψους τῶν νοημάτων ; Τὸ θέαμα τῆς μεταμορφώσεως ταύτης, ἣν συναπετέλουν αἱ τὸ ἀνθρώπινον ῥάκος τῆς γυναικὸς ἐκείνης διαβιβρώσκουσαι ὀδύναι, ἐπέδρα, καίτοι ἀσθενῶς, ἐπὶ τὸν γέροντα βυτοποιόν, οὗτινος ὁ χαρακτὴρ διέμενε πάντοτε χαλύβδινος. Δὲν ἦτο μὲν περίφρων ὁ λόγος του, ἀλλὰ σιγὴ ἀδιάπτωτος ἐπεκράτει τοῦ ἤθους του, σώζουσα τὴν οἰκογενειαρχικὴν αὐτοῦ δεσποτείαν.

Ὁσάκις ἡ πιστὴ αὐτοῦ Ἀννέτα ἐφαίνετο ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἀστειότητές τινες καὶ μομφαὶ κατὰ τοῦ αὐθέντου της ἠκούοντο συρίζουσαι εἰς τὰ ὦτά της· καίτοι ὅμως ἡ κοινὴ γνώμη κατηγόρει ἐκφανῶς τοῦ γέροντος Γρανδέ, ἡ ὑπηρέτρια ὑπερήσπιζεν αὐτὸν χάριν τῆς πρὸς τὴν οἰκίαν φιλοτιμίας της.

— Καὶ τί μ' αὐτό ; ἔλεγε πρὸς τοὺς κατηγόρους τοῦ γέροντος, ὅλοι μας τάχα δὲν χειροτερεύομεν ὅσο γηράζωμεν ; Πῶς θέλετε νὰ μὴ σκληρύνῃ κι' αὐτὸς ὀλίγον ; Φθάνουν τὰ ψεύματα. Ἡ μικρή μου κυρὰ ζῇ σὰν βασίλισσα. Πῶς εἶνε μονάχη, ἔτσι θέλει. Ἔπειτα οἱ αὐθένται μου ξεύρουν τί κάμνουν, . . . ἔχουν τοὺς λόγους των.

Τέλος ἐσπέραν τινά, περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔαρος, ἡ κυρία Γρανδέ, κατατρυχομένη ὑπὸ τῆς λύπης μᾶλλον ἢ τῆς νόσου, μὴ κατορθώσασα δ' ἔτι, παρὰ πάσας αὐτῆς τὰς παρακλήσεις, νὰ συνδιαλλάξῃ τὴν Εὐγενίαν πρὸς τὸν πατέρα της, ἐνεπιστεύθη τὸ μύχιον αὐτῆς ἄλγος εἰς τὸν Κρυσώ.

— Νὰ καταδικάσῃ εἰς ξηροφαγίαν κόρην εἰκοσιτριῶν ἐτῶν ! ἀνέκραξεν ὁ πρόεδρος Δὲ Βομφών, καὶ χωρὶς λόγον ! Ἀλλ' αὐτὸ ὑπόκειται εἰς ποινικὴν καταδίωξιν ! εἶνε παράνομος στέρησις τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας.

— Ἔλα, ἀνεψιέ μου, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος, ἄφησε τὰ νομικά σου, σὲ παρακαλῶ. Ἠσυχάσετε, κυρία, καὶ αὔριον εὐθὺς τελειώνει αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις· ἐγὼ σᾶς τὸ ὑπόσχομαι.

Ἡ Εὐγενία, ἀκούσασα ὅτι περὶ αὐτῆς ἐγίνετο λόγος, ἐξῆλθε τοῦ δωματίου της.

— Κύριοι, εἶπε προβαίνουσα μεθ' ἤθους πλήρους ὑπερηφανείας, μὴν ἀσχολεῖσθε, σᾶς παρακαλῶ, περὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως. Ὁ πατήρ μου εἶνε κύριος εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ ἐνόσῳ μένω εἰς τὴν οἰκίαν του, ὀφείλω νὰ τὸν ὑπακούω. Ἡ διαγωγή του δὲν ὑπάγεται εἰς τὴν ἐπίκρισιν τοῦ κόσμου. Μόνον εἰς τὸν Θεὸν ὀφείλει λόγον δι' αὐτήν. Σᾶς παρακαλῶ λοιπὸν ὡς φίλους νὰ μὴ κάμετε πλέον λόγον περὶ τοῦ πράγματος. Κατηγορία τοῦ πατρός μου εἶνε προσβολὴ τῆς ὑπολήψεώς μας. Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὸ ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον μοῦ δεικνύετε· ἀλλὰ θὰ μὲ ὑποχρεώσετε πολὺ περισσότερον, ἂν λάβετε τὴν καλωσύνην νὰ διαψεύσετε ὅσα λέγονται εἰς τὴν πόλιν, τὰ ὁποῖα κατὰ τύχην ἤκουσα.

— Ἔχει δίκαιον, εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ.

— Δεσποινίς, ἀπήντησεν εὐλαβῶς ὁ συμβολαιογράφος, ἐκπλαγεὶς ἐκ τοῦ κάλλους, δι' οὗ ὁ μονήρης βίος, ἡ μελαγχολία καὶ ὁ ἔρως εἶχον περιβάλει τὴν Εὐγενίαν, ὁ καλλίτερος τρόπος νὰ ἐμποδίσωμεν τὸν κόσμον νὰ φλυαρῇ, εἶνε νὰ σᾶς ἐλευθερώσωμεν.

— Ἄφησε, κόρη μου, τὸν κύριον Κρυσὼ νὰ διορθώσῃ αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, ἀφοῦ μᾶς ἐγγυᾶται περὶ τῆς ἐπιτυχίας. Γνωρίζει τὸν πατέρα σου καὶ ἠξεύρει πῶς πρέπει κανεὶς νὰ τὸν μεταχειρισθῇ. Ἂν θέλεις νὰ μὲ ἰδῇς εὐτυχῆ εἰς τὰς ὀλίγας ἡμέρας, αἱ ὁποῖαι μοῦ μένουν ἀκόμη νὰ ζήσω, πρέπει ἐξάπαντος νὰ συμφιλιωθῆτε μὲ τὸν πατέρα σου.

Τῇ ἐπαύριον ὁ Γρανδέ, κατὰ συνήθειαν ἣν εἶχεν ἀποκτήσει ἀπὸ τῆς φυλακίσεως τῆς Εὐγενίας, περιήρχετο ἐντὸς τοῦ μικροῦ κήπου καθ' ἣν ὥραν ἐκτενίζετο ἡ Εὐγενία. Ὅτε δὲ ὁ γέρων ἔφθανεν ὑπὸ τὴν παχύκορμον καρύαν, ἐκρύπτετο ὄπισθεν τοῦ στελέχους τοῦ δένδρου, ἔμενεν ἐκεῖ θεωρῶν ἐπί τινας στιγμὰς τὴν μακρὰν κόμην

τῆς θυγατρός του, κ' ἐταλαντεύετο βεβαίως μεταξὺ τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης τοῦ χαρακτῆρός του καὶ τῆς ἐπιθυμίας ἣν εἶχε ν' ἀσπασθῇ τὴν κόρην του. Πολλάκις ἔμενε καθήμενος ἐπὶ τοῦ μικροῦ κατεσκληκότος σκάμνου, ἐφ' οὗ ὁ Κάρολος καὶ ἡ Εὐγενία εἶχον ὁμόσει αἰώνιον ἔρωτα, ἐνῷ ἐκείνη ἔβλεπεν ἐπίσης τὸν πατέρα της κλοπίως ἢ διὰ τοῦ κατόπτρου της. Ἂν ἐκεῖνος ἠγείρετο καὶ ἤρχιζε πάλιν τὸν περίπατόν του, ἐκάθητο αὐτὴ αὐτοστιγμεὶ εἰς τὸ παράθυρον καὶ παρετήρει τὸν ἀπέναντι τοῖχον ἐφ' οὗ ἔθαλλον ὡραιότατα ἄνθη, καὶ ἔθεν ἐκρέμαντο ἀπὸ τῶν ῥαγάδων ἀδιάνθα, κισσάμπελοι, καὶ εἴδός τι κιτρίνου καὶ λευκοῦ παχυφύλλου ἀφθονοῦντος ἐντὸς τῶν ἀμπελώνων τῆς Σωμύρης.

Ὁ κύριος Κρυσὼ ἦλθεν ἐνωρίς, κ' εὗρε τὸν γέροντα ἀμπελουργὸν καθήμενον ὡραίαν τινὰ ἡμέραν τοῦ Ἰουνίου ἐπὶ τοῦ μικροῦ σκάμνου, στηρίζοντα τὰ νῶτα ἐπὶ τοῦ μεσοτοίχου καὶ ἀσχολούμενον εἰς θεωρίαν τῆς κόρης του.

— Τί ἠμποροῦμεν νὰ σᾶς δουλεύσωμεν, κύριε Κρυσώ, εἶπεν ὁ γέρων ἅμα ἰδὼν τὸν συμβολαιογράφον.

— Ἔρχομαι νὰ σᾶς ὁμιλήσω περὶ ὑποθέσεων.

— Ἀ, ἀ ! μήπως ἔχεις χρυσὸν νὰ μοῦ ἀλλάξῃς μὲ τάλληρα ;

— Ὄχι, ὄχι, . . . δὲν πρόκειται περὶ χρημάτων, ἀλλὰ περὶ τῆς κόρης σας τῆς Εὐγενίας. Ὅλος ὁ κόσμος ὁμιλεῖ διὰ σᾶς καὶ δι' αὐτήν.

— Τί τὸν μέλει τὸν κόσμον ; Καθένας εἰν' αὐθέντης εἰς τὸ 'σπίτι του.

— Συμφωνότατος. Καθένας εἶν' αὐθέντης νὰ αὐτοχειριασθῇ, ἤ, ἀκόμη χειρότερα, νὰ πετάξῃ τὰ χρήματά του ἀπὸ τὸ παράθυρον.

— Πῶς δηλαδή ;

— Ἡ σύζυγός σου εἶνε πολὺ ἀρρωστη, φίλε μου. Ἔπρεπε νὰ συμβουλευθῇς τὸν κύριον Βερζερέν. Ἡ ζωή της κινδυνεύει. Ἂν, ὃ μὴ γένοιτο, ἀποθάνῃ χωρὶς νὰ τὴν περιποιηθῇς καθὼς πρέπει, δὲν θὰ ἦσαι ἥσυχος μοῦ φαίνεται.

— Καλὰ γεράματα ! Τί ἔχει ἡ γυναῖκά μου, τὸ 'ξεύρεις. Οἱ ἰατροί, φθάνει νὰ βάλλουν μιὰν φορὰν τὸ πόδι των εἰς τὸ σπίτι σου, σοῦ ἔρχονται ὕστερα ἐξ φοραῖς τὴν ἡμέραν.

— Δὲν ἠξεύρω, Γρανδέ· κάμε ὅπως ἀγαπᾷς. Εἴμεθα ἀληθινοὶ φίλοι, καὶ δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος εἰς ὅλην τὴν πόλιν, ὁ ὁποῖος νὰ ἐνδιαφέρεται περισσότερον εἰς ὅ,τι σὲ ἀφορᾷ. Ἐνόμισα καθῆκόν μου νὰ σοῦ τὰ εἰπῶ αὐτὰ τώρα ἂς γείνῃ ὅ,τι γείνῃ· τὴν ἡλικίαν σου τὴν ἔχεις, καὶ τὴν γνῶσίν σου τὴν ἔχεις. Ἀλλὰ δὲν ἦλθα δι' αὐτό. Πρόκειται περὶ ἄλλου πράγματος, τὸ ὁποῖον εἶνε ἴσως πολὺ σοβαρώτερον διὰ σέ. Ὅπως δήποτε δὲν ἔχεις βέβαια ὄρεξιν ν' ἀποθάνῃς τὴν γυναῖκά σου· σοῦ εἶνε πολὺ χρήσιμος. Συλλογίσου ὅμως ποῦ θὰ εὑρεθῇς ἀπέναντι τῆς κόρης σου, ἂν ἡ κυρία Γρανδὲ ἀποθάνῃ. Θὰ ὑποχρεωθῇς νὰ δώσῃς λογαριασμοὺς εἰς τὴν Εὐγενίαν, διότι ἐνυμφεύθης μὲ τὸ σύστημα τῆς κοινοκτημοσύνης. Ἡ κόρη σου θὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ διανομὴν τῆς περιουσίας σου, καὶ νὰ πωλήσῃ τὸ Φροσφών. Ἐν ἑνὶ λόγῳ, κληρονομεῖ τὴν μητέρα της, τὴν ὁποίαν σὺ δὲν ἠμπορεῖς νὰ κληρονομήσῃς.

Οἱ λόγοι οὗτοι ὑπῆρξαν κεραυνὸς διὰ τὸν γέροντα, ὅστις δὲν ἐγνώριζε τόσον καλὰ νομικά, ὅσον ἐγνώριζεν ἐμπόριον. Οὐδέποτε εἶχε σκεφθῆ κληρονομικὴν ἐκκαθάρισιν τῆς περιουσίας του.

— Σὲ συμβουλεύω λοιπὸν νὰ τὴν μεταχειρίζεσαι μὲ γλυκύτητα, εἶπε συμπεραίνων ὁ συμβολαιογράφος.

— Μὰ ἠξεύρεις τί ἔκαμε, Κρυσώ ;

— Τί ; εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος περίεργος ν' ἀκούσῃ τὴν ἐκμυστήρευσιν τοῦ γέροντος, καὶ νὰ μάθῃ τῆς ἔριδος τὴν αἰτίαν.

— Ἔδωσε τὰ φλωριά της.

— Καὶ τί μ' αὐτό ; Ἰδικά της δὲν ἦσαν ; ἠρώτησεν ὁ συμβολαιογράφος.

— Ὅλοι αὐτὸ μοῦ λέγουν ! εἶπεν ὁ γέρων, καὶ οἱ βραχίονές του κατέπεσον τραγικῶς.

— Κ' ἔχεις σκοπὸν τώρα, ὑπέλαβεν ὁ Κρυσώ, δι' ἓν μηδαμινὸν πρᾶγμα νὰ παρεμβάλῃς προσκόμματα εἰς τὰς παραχωρήσεις τὰς ὁποίας θὰ τῆς ζητήσῃς μεθαύριον, ὅταν ἀποθάνῃ ἡ μήτηρ της ;

— Ἔτσι αἴ ; Ἐξ χιλιάδας φράγκα τὰ ὀνομάζεις τοῦ λόγου σου μηδαμινὸν πρᾶγμα ;

— Αἴ, φίλε μου ! φαντάζεσαι τί θὰ στοιχίσῃ ἡ ἀπογραφὴ καὶ ἡ διανομὴ τῆς κληρονομιᾶς τῆς γυναικός σου, ἂν ἡ Εὐγενία τὸ ζητήσῃ ;

— Τί ;

— Διακόσιαις, τριακόσιαις, ἴσως καὶ τετρακόσιαις χιλιάδες φράγκα ! Θὰ γείνῃ ἐκκαθάρισις καὶ πώλησις πρὸς ἀκριβῆ ἐκτίμησιν τῆς ἀξίας. Ἐνῷ, ἂν συνεννοηθῆς, . . .

— Μὰ τὸ κλαδευτῆρι τοῦ πατέρα μου ! ἀνέκραξεν ὁ ἀμπελουργός, ὅστις ἐκάθισεν ὠχριῶν. Αὐτὸ θὰ τὸ ἰδοῦμε, Κρυσώ !

Μετὰ στιγμιαίαν σιγὴν ἢ ἀγωνίαν μᾶλλον ὁ γέρων ἐθεώρησε τὸν συμβολαιογράφον, λέγων :

— Τρομερὸν πρᾶγμα ἡ ζωή ! μόνον λύπαις ἔχει κανείς ! Κρυσώ ! ὑπέλαβεν ἐπισήμως, δὲν θέλεις βέβαια νὰ μὲ γελάσῃς. Ὀρκίσου μου εἰς τὴν τιμήν σου ὅτι ὅ,τι μοῦ εἶπες εἶνε σύμφωνον μὲ τὸν νόμον. Δεῖξέ μου τὸν νόμον, θέλω νὰ ἰδῶ τὸν νόμον. . .

— Ἐεύρω ἢ δὲν ἐεύρω τὴν τέχνην μου, σὲ παρακαλῶ ; ἀπήντησεν ὁ συμβολαιογράφος.

— Εἶνε λοιπὸν ἀλήθεια ! Ἡ κόρη μου λοιπὸν ἠμπορεῖ νὰ μὲ γυμνώσῃ, νὰ μὲ προδώσῃ, νὰ μὲ φονεύσῃ, νὰ μὲ φάγῃ σύσσωμον.

— Ἀφοῦ κληρονομεῖ τὴν μητέρα της.

— Κάμε παιδιά! Ἄχ, ἡ καϋμένη ἡ γυναῖκά μου! πῶς τὴν ἀγαπῶ! Τὸ καλὸ εἶνε ποῦ εἶνε γερή! Ὅλη της ἡ οἰκογένεια ἦσαν γεροὶ ἄνθρωποι.

— Δὲν ἔχει ἕνα μῆνα νὰ ζήσῃ.

Ὁ βυτοποιὸς ἔπληξε τὸ μέτωπόν του, ἐβάδισεν, ὑπέστρεψε, καὶ ἀτενίζων φοβερὸν βλέμμα ἐπὶ τὸν Κρυσώ, εἶπε πρὸς αὐτόν:

— Τί νὰ κάμωμεν!

— Ἡ Εὐγενία ἠμπορεῖ νὰ παραιτηθῇ τῆς κληρονομίας τῆς μητρός της. Σὺ δὲν ἔχεις βέβαια σκοπὸν νὰ τὴν ἀποκληρώσῃς; Ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιτύχῃς αὐτὸν τὸν συμβιβασμόν, μὴ τὴν κακομεταχειρίζεσαι. Αὐτὸ ποῦ σοῦ λέγω, φίλε μου, εἶνε ἐναντίον τῶν συμφερόντων μου. Ἐγώ, τί ἔργον ἔχω; νὰ κάμνω ἐκκαθαρίσεις, ἀπογραφάς, διανομάς, πωλήσεις...

— Θὰ ἰδοῦμεν, θὰ ἰδοῦμεν... Ἂς τ' ἀφήσωμεν τώρα, Κρυσώ. Μοῦ ἔκοψες τὰ ὑπατά μου! Χρυσὸν δὲν ἔλαβες διόλου;

— Ὄχι· ἔχω μερικὰ παλαιὰ λουδοβίκεια, ἕως δέκα, σοῦ τὰ δίδω. Ἄκουσε, καλέ μου φίλε, φιλιώσου μὲ τὴν Εὐγενίαν. Ὅλοι εἰς τὴν πόλιν σὲ κατηγοροῦν.

— Οἱ ἀνόητοι!

— Ἔλα τώρα... τὰ χρεώγραφα ἔχουν 99. Εὐχαριστήσου τέλος πάντων καὶ σὺ μίαν φοράν.

— 99 εἴπες, Κρυσώ;

— Μάλιστα.

— Διάβολε! 99, εἶπεν ὁ γέρων, συνοδεύων τὸν συμβολαιογράφον μέχρι τῆς αὐλείου θύρας.

Εἶτα δέ, μὴ δυνάμενος πλέον νὰ μείνῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἕνεκα τῆς ταραχῆς ἣν προὐξένησαν εἰς αὐτὸν ὅσα ἤκουσεν, ἀνέβη εἰς τῆς συζύγου του καὶ τῇ εἶπε:

— Σήμερα, γρηά, ἠμπορεῖς νὰ περάσῃς ὅλην τὴν ἡμέραν μαζὶ μὲ τὴν κόρην σου. Θὰ ὑπάγω εἰς τὸ Φροαφών. Κάμετε φρόνιμα καὶ ἡ δύο σας. Εἶνε ξεύρεις, γυναῖκα, ἡ ἡμέρα τοῦ γάμου μας. Νά, πάρε δέκα τάλληρα, διὰ νὰ στολίσῃς μεθαύριον τὸ τραπέζι σου, ὅταν περάσῃ ἡ λιτανεία. Εἶνε καιρὸς τώρα ποῦ τὸ ἤθελες. Διασκεδάσετε,... χαρῆτε... Ζήτω ἡ χαρά!

Ταῦτα δὲ εἰπών, ἔρριψε δέκα τάλληρα τῶν ἐξ φράγκων ἐπὶ τὴν κλίνην τῆς συζύγου του, κ' ἔλαβε τὴν κεφαλήν της, ἵνα τὴν ἀσπασθῇ εἰς τὸ μέτωπον.

— Εἶσαι καλλίτερα, γυναικοῦλά μου, σήμερα, αἴ;

— Πῶς θέλεις νὰ ἔμβῃ εἰς τὸ σπίτι σου ὁ Θεὸς τῆς συγχωρήσεως, ὅταν σὺ ἔχεις ἐξωρισμένην τὴν κόρην σου ἀπὸ τὴν καρδιά σου; εἶπεν ἐκείνη μετὰ συγκινήσεως.

— Αἴ, καλά, καλά... εἶπεν ὁ πατὴρ διὰ θωπευτικῆς φωνῆς, νὰ ἰδοῦμεν... κάτι θὰ γείνῃ.

— Δόξα σοι ὁ Θεός! ἀνέκραξεν ἡ μήτηρ περιπόρφυρος ἐκ χαρᾶς. Εὐγενία, ἔλα νὰ φιλήσῃς τὸν πατέρα σου, σὲ συγχωρεῖ.

Ἀλλ' ὁ γέρων εἶχε γείνει ἄφαντος. Ἔτρεχε ταχύπους πρὸς τοὺς ἀγρούς του, προσπαθῶν νὰ τακτοποιήσῃ καθ' ὁδὸν τὰς τεταραγμένας ἰδέας του.

Ὁ Γρανδὲ ἤρχιζε τότε τὸ ἑξηκοστὸν ἕκτον τῆς ἡλικίας του ἔτος. Ἀπὸ δύο δὲ ἰδίως ἐτῶν ἡ φιλαργυρία του εἶχεν αὐξήσει ὡς αὐξάνει πᾶν ἐπίμονον ἀνθρώπινον πάθος. Ὡς παρετηρήθη ἐπὶ τῶν φιλαργύρων, τῶν φιλοδόξων καὶ πάντων ὅσων ἡ ζωὴ προσηλώθη εἰς μίαν ἀποκλειστικῶς δεσπόζουσαν ἰδέαν, ἡ ἀγάπη του εἶχε τραπῇ πρὸς ἓν εἰδικῶς σύμβολον τῆς φιλαργυρίας του. Ἡ θέα, ἡ κατοχὴ τοῦ χρυσοῦ εἶχε καταστῇ μονομανία του. Τὸ δεσποτικὸν δὲ αὐτοῦ πνεῦμα εἶχεν ἐνταθῇ ἀναλόγως τῆς φιλαργυρίας του, καὶ ἡ ἐγκατάλειψις τῆς διαχειρίσεως οἱουδήποτε μέρους τῆς περιουσίας του κατὰ τὸν θάνατον τῆς συζύγου του ἐφαίνετο εἰς αὐτὸν πρᾶγμα ἐντελῶς *παρὰ φύσιν*. Νὰ δηλώσῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ εἰς τὴν θυγατέρα του, ν' ἀπογράψῃ καὶ διανείμῃ τὰ κινητὰ καὶ ἀκίνητα κτήματά του...

— Εἶνε νὰ κόψῃ κανεὶς τὸν λαιμόν του, εἶπε μεγαλοφώνως, ἱστάμενος ἐν μέσῳ περιφράκτου ἀμπελῶνος, οὗτινος ἐξήταζε τὰ κλήματα...

Τέλος ἔλαβε τὴν ἀπόφασίν του, ἐπέστρεψεν εἰς Σωμύρην κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος, ἀπόφασιν ἔχων νὰ καμφθῇ πρὸ τῆς Εὐγενίας, νὰ περιποιηθῇ αὐτήν, νὰ τὴν θωπεύσῃ, ἵνα δυνηθῇ ν' ἀποθάνῃ βασιλικῶς, κρατῶν μέχρις ἐσχάτης πνοῆς τὰ ἡνία τῶν ἑκατομμυρίων του.

Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ γέρων, ὅστις τυχαίως εἶχε παραλάβει τὸ ἀντικλείδιόν του, ἀνέβαινεν ἀψοφητὶ τὴν κλίμακα ἐρχόμενος πρὸς τὴν γυναῖκά του, ἡ Εὐγενία εἶχε κοιμισθῆ ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς μητρός της τὴν ὡραίαν χρυσότευκτον κομμοθήκην τοῦ Καρόλου. Ἀμφότεραι δέ, ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Γρανδέ, ἐτέρποντο θεωροῦσαι τὴν εἰκόνα τῆς μητρός του καὶ ἀναγνωρίζουσαι ἐν αὐτῇ τὴν μορφήν του.

— Εἶνε ὅλως διόλου τὸ μέτωπόν του καὶ τὸ στόμα του! ἔλεγεν ἡ Εὐγενία, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ἀμπελουργὸς ἤνοιξε τὴν θύραν.

Ἰδοῦσα τὸ βλέμμα, ὅπερ ἔρριψεν ὁ σύζυγός της ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ, ἡ κυρία Γρανδὲ ἀνέκραξε·

— Θεέ μου! σῶσέ μας!

Ὁ γέρων ὥρμησεν ἐπὶ τὴν σκευοθήκην, ὡς ἤθελεν ὁρμήσει τίγρις ἐπὶ κοιμώμενον νήπιον.

— Τί εἶν' αὐτό; ἠρώτησε δράττων τὸ κειμήλιον καὶ φέρων αὐτὸ εἰς τὸ παράθυρον. Χρυσάφι! Χαρὰ 'ς τὸ χρυσάφι! Αὐτὸ θὰ ζυγίζῃ δύο λίτραις. Ἀ, ἄ! ὁ Κάρολος σοῦ τῶδωσε αὐτὸ ὅταν σοῦ πῆρε τὰ φλωράκια σου. Ἀ, καὶ καλά, διατί δὲν μοῦ τὸ ἔλεγες; Δὲν ἔκαμες ἀσχήμη δουλειά, μικροῦλά μου. Πῶς φαίνεσαι πῶς εἶσαι κόρη μου!

Ἡ Εὐγενία ἔτρεμε καθ' ὅλα της τὰ μέλη.

— Δὲν εἶνε τοῦ Καρόλου αὐτό; ὑπέλαβεν ὁ γέρων.

— Ναί, πατέρα, δὲν εἶνε ἰδικόν μου. Τὸ πρᾶγμα αὐτὸ εἶνε ἱερὰ παρακατα θήκη.

— Κολοκύθια! Σοῦ 'πῆρε τὰ χρήματά σου, πρέπει νὰ τὰ βάλῃς πάλιν εἰς τὸν τόπον τους.

— Πατέρα...

Ὁ γέρων ἠθέλησε νὰ λάβῃ τὸ μαχαίριόν του, ὅπως ἀναμοχλεύσῃ χρυσῆν τινα πλάκα, καὶ ἠναγκάσθη ν' ἀποθέσῃ τὴν σκευοθήκην ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ἡ Εὐγενία ὥρμησε νὰ τὴν ἀναλάβῃ· ἀλλ' ὁ βυτοποιός, ὅστις ἔβλεπε συνάμα καὶ τὴν κόρην του καὶ τὸ κιβώτιον, ἀπώθησεν αὐτὴν τοσοῦτον βιαίως, ἐκτείνας τὸν βραχίονα, ὥστε ἔπεσεν αὕτη ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς μητρός της.

— Γρανδέ! ἐφώνησεν ἡ μήτηρ ἀνακαθημένη.

Ὁ Γρανδὲ εἶχεν ἐξαγάγει τὸ μαχαίριόν του καὶ ἡτοιμάζετο νὰ διαρρήξῃ τὴν πλάκα.

— Πατέρα! ἔκραξεν ἡ Εὐγενία, πίπτουσα γονυπετὴς καὶ βαδίζουσα οὕτω, ἵνα φθάσῃ ἐγγύτερον τοῦ γέροντος καὶ ὑψώσῃ πρὸς αὐτὸν τὰς χεῖρας, πατέρα μου, εἰς τὸ ὄνομα τῆς Παναγίας καὶ ὅλων τῶν ἁγίων, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἀπέθανεν εἰς τὸν σταυρόν, εἰς τὴν ζωήν σου, εἰς τὴν μέλλουσαν σωτηρίαν σου, σὲ ἐξορκίζω, μὴ μοῦ τὸ ἐγγίσῃς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα! Οὔτε ἰδική σου οὔτε ἰδική μου εἶνε αὐτὴ ἡ σκευοθήκη. Ἀνήκει εἰς ἕνα δυστυχῆ μας συγγενή, ὁ ὁποῖος μοῦ τὴν ἐνεπιστεύθη, καὶ εἰς τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ τὴν ἀποδώσω ἄθικτον.

— Διατί τὴν ἐκύτταζες τὸ λοιπόν, ἀφοῦ εἶνε παρακαταθήκη; Τὸ νὰ βλέπῃ κανεὶς εἶνε χειρότερον παρὰ νὰ πιάνῃ!

— Πατέρα, μὴ μοῦ τὴν χαλάσῃς! Εἶνε ἀτιμία δι' ἐμέ, ἐννοεῖς;

— Γρανδέ, κάμε ἔλεος! εἶπεν ἡ μήτηρ.

— Πατέρα! ἐφώνησε καὶ πάλιν ἡ Εὐγενία, ἀλλὰ τοσοῦτον βροντωδῶς, ὥστε ἡ Ἀννέτα ἔδεισεν ν' ἀναθῇ περίτρομος.

Ἡ Εὐγενία ἔδραξεν ἐν μαχαίριον, ὅπερ ἦτο εἰς αὐτὴν πρόχειρον.

— Αἴ, ὕστερα; εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁ Γρανδέ, σεσηρὸς μειδιῶν.

— Γρανδέ, μὲ φονεύεις! εἶπεν ἡ μήτηρ.

— Πατέρα! ἐφώνησεν ἡ Εὐγενία, ὀλίγον μόνον ἂν ἐγγίσῃς αὐτὸ τὸ σκεῦος μὲ τὸ μαχαῖρί σου, θὰ τρυπηθῶ μὲ αὐτὸ ποῦ κρατῶ! Ἐξ αἰτίας σου ἡ μητέρα μου κινδυνεύει. Φόνευσε τώρα καὶ τὴν κόρην σου, νὰ τελειώνῃς.

Ὁ Γρανδὲ ἐκράτησεν ἀκίνητον τὸ μαχαίριόν του ἐπὶ τῆς σκευοθήκης, καὶ παρετήρησε διστάζων τὴν θυγατέρα του.

— Τὸ κάμνεις αὐτό, Εὐγενία; ἠρώτησε.

— Μάλιστα, τὸ κάμνει! εἶπεν ἡ μήτηρ.

— Τὸ κάμνει ὅπως τὸ λέγει, ἔκραξεν ἡ Ἀννέτα. Ἔλα, αὐθέντη, κάμε ἕνα πρᾶγμα σωστὸ μιὰ φορὰ εἰς τὴν ζωή σου!

Ὁ βυτοποιὸς ἐθεώρησεν ἐπὶ μικρὸν ἀλληλοδιαδόχως τὸ χρυσοῦν σκεῦος καὶ τὴν θυγατέρα του. Ἡ κυρία Γρανδὲ ἐλιποθύμησε.

— Κύτταξε, κύτταξε, αὐθέντη, ἐφώνησεν ἡ Ἀννέτα, ἡ κυρὰ πεθαίνει!

— Ἔλα, ἔλα πάρ 'το, κόρη μου, καὶ μὴ μαλώνωμεν δι' ἕνα κουτί! ἔκραξεν ὁ βυτοποιός, ῥίπτων τὴν κυτίδα ἐπὶ τῆς κλίνης. Σύ, Ἀννέτα, πήγαινε νὰ φωνάξῃς τὸν κύριον Βερζερέν. Ἔλα, γρηά! γρηά! εἶπε, φιλῶν τὴν χεῖρα τῆς συζύγου του, δὲν εἶνε τίποτε, νά! ἐπέρασεν, ἐφιλιώσαμεν πάλιν! Δὲν ἐφιλιώσαμεν, μικροῦλά μου, αἴ; Δὲν ἔχει πλέον ψωμὶ ξερόν, θὰ τρώγῃς ὅ,τι θέλεις. Νά! τί καλά, ἀνοίγει τὰ μάτια της. Λοιπόν, γυναῖκα, γυναικοῦλά μου, καλή μου,.. κύτταξε, νά! φιλῶ τὴν Εὐγενίαν! Ἀγαπῶ τὸν ἐξάδελφόν της... ἂς τὸν πάρῃ, ἂν θέλῃς,.. ἂς τοῦ φυλάξῃ τὸ κουτί του,.. δικό του εἶνε! Σὺ μόνον νὰ μοῦ ζήσῃς, γυναῖκά μου. Ἔλα, κουνήσου, λοιπόν! Ἄκουσε,.. τὸ τραπέζι σου διὰ τὴν λιτανείαν θὰ ἦνε τὸ καλλίτερα στολισμένο ἀπ' ὅλα τὰ τραπέζια τῆς Σωμύρης.

— Θεέ μου! εἶπε δι' ἀσθενοῦς φωνῆς ἡ κυρία Γρανδέ, εἶνε δυνατὸν νὰ μεταχειρίζεσαι τοιουτοτρόπως τὴν γυναῖκά σου καὶ τὴν κόρην σου!

— Δὲν τὸ κάμνω ἄλλην φοράν, ἔκραξεν ὁ βυτοποιός. Νὰ ἰδῆς, στάσου!

Καὶ μεταβὰς εἰς τὸ γραφεῖόν του, ἐπέστρεψε φέρων δράκα λουδοβικείων, ἅτινα ἐσκόρπισεν ἐπὶ τῆς κλίνης.

— Νά, γυναῖκα! εἶπε· σὺ νὰ ἦσαι καλὰ καὶ εὐχαριστημένη,.. καὶ δὲν θὰ σοῦ λείψῃ τίποτε, οὔτ' ἐσένα οὔτε τῆς Εὐγενίας. Αὐτὰ τὰ ἑκατὸν λουδοβίκεια τῆς τὰ χαρίζω. Μὴν τὰ δώσῃς ὅμως καὶ αὐτά, κοριτσάκι μου, αἴ;

Ἡ κυρία Γρανδὲ καὶ ἡ θυγάτηρ της ἐθεώρησαν ἀλλήλας ἔκπληκτοι.

— Πάρε τά, πατέρα! εἶπεν ἡ Εὐγενία. Μᾶς φθάνει ἡ ἀγάπη σου.

— Νὰ ἕνας λόγος σωστός, ἀπήντησεν ὁ γέρων ἐγκολπούμενος τὰ χρυσᾶ του νομίσματα. Φιλιωμένοι νὰ ἤμεθα. Πᾶμε τώρα κάτω εἰς τὴν σάλαν, νὰ γευματίσωμεν! Κάθε βράδυ ἴσως καὶ διασκέδασι! αἴ, γυναῖκα!

— Κ' ἐγὼ τὸ ἤθελα, διὰ νὰ σ' εὐχαριστήσω, εἶπεν ἡ ἐπιθάνατος· ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ νὰ σηκωθῶ.

— Καϋμένη γρηά! εἶπεν ὁ βυτοποιός, νὰ

ἠξεύρες πόσον σὲ ἀγαπῶ! Καὶ σένα, κόρη μου.

Καὶ περιπτυχθεὶς κατησπάσθη τὴν Εὐγενίαν.

— Τί εὐχαρίστησις νὰ φιλῇ κανεὶς τὴν κόρην του, ὕστερον ἀπὸ μάλωμα! Χρυσό μου κοριτσάκι. Κύτταξε, γρηά, νά! ὅλοι μας τώρα εἴμεθα πλέον ἀχώριστοι. Πήγαινε, φύλαξέ το αὐτό, εἶπε πρὸς τὴν Εὐγενίαν, δεικνύων εἰς αὐτὴν τὴν σκευοθήκην. Πήγαινε, καὶ μὴ φοβῆσαι! δὲν θὰ σοῦ κάμω πλέον λόγον δι' αὐτό!

Μετὰ μικρὸν ἀφίκετο ὁ κύριος Βερζερέν, διασημότατος τῶν ἐν Σμύρνῃ ἰατρῶν. Μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῆς ἀρρώστου, ἐδήλωσε καθαρῶς εἰς τὸν Γρανδέ, ὅτι ἡ σύζυγός του ἦτο ἐπικινδύνως ἀσθενής, ἀλλ' ὅτι μεγάλη ἠρεμία πνεύματος, ἡσυχος βίος καὶ περιποίησις ἐνδελεχὴς ἠδύναντο νὰ παρατείνωσι τὴν ζωήν της μέχρι τοῦ τέλους τοῦ φθινοπώρου.

— Θὰ κοστίσῃ πολύ; ἠρώτησεν ὁ γέρων· χρειάζονται ἰατρικά;

— Ἰατρικὰ ὀλίγα, ἀλλὰ περιποίησις πολλή, ἀπήντησεν ὁ ἰατρός, μὴ δυνάμενος νὰ καταστείλῃ μειδίαμα.

— Τέλος πάντων, κύριε Βερζερέν, ὑπέλαβεν ὁ Γρανδέ, σεῖς εἶσθε ἀξιότιμος καὶ καθὼς πρέπει ἄνθρωπος. Ἐγὼ ἀφίνομαι ἐπάνω σας. Ἔρχεσθε νὰ βλέπετε τὴν γυναῖκά μου ὅσαις φοραῖς νομίζετε ἀναγκαῖον. Σώσατέ μου την, τὴν καλήν μου γυναικοῦλα! Τὴν ἀγαπῶ πολύ, νὰ ἴδητε, χωρὶς νὰ μοῦ φαίνεται, διότι ἐμένα, βλέπετε, ὅλα γίνονται μέσα μου, καὶ μοῦ σχίζουν τὴν καρδιά. Ἔχω λύπαις, ἰατρέ, πολλαὶς λύπαις . . . ἀφ' ὅπου ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μου, διὰ τὸν ὁποῖον ἐξοδεύω τώρα εἰς τὸ Παρίσι τὰ μαλοκέφαλά μου, χωρὶς νὰ βλέπω τέλος. Εἰς τὸ καλόν, ἰατρέ, προσκυνῶ! Ἂν ἦνε δυνατὸν νὰ σωθῇ ἡ γυναῖκά μου, σώσατέ την, καὶ δὲν μὲ πειράζει νὰ ἐξοδεύσω καὶ ἑκατὸν καὶ διακόσια φράγκα.

[Ἕπεται συνέχεια].

Κατὰ τὰ ἐν Πρωσσίᾳ βασιλικὰ ἔθιμα ὁ υἱὸς τοῦ πρίγκιπος Φρειδερίκου Καρόλου Λεοπόλδος μανθάνει τὴν σιδηρουργικήν, διδάσκαλον ἔχων ἕνα τῶν ἰδίων ὑπηρετῶν, ὅστις ἄλλοτε εἶχεν ἀσκήσει τὸ ἐπιτήδευμα τοῦτο. Ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων ὁ κοιτὼν τοῦ ὑπηρέτου ἀντὶ 600 μαρκῶν μετεποιήθη εἰς χαλκεῖον, ἐν ᾧ τρεῖς καὶ τέσσαρας ὥρας τῆς ἡμέρας ἐργάζεται ὁ νεαρὸς πρίγκιψ, φορῶν ἁπλοῦ χαλκέως στολήν, «σπόγγῳ δ' ἀμφὶ πρόσωπα καὶ ἄμφω χεῖρε ἀπομόργοις», ὁσάκις ἔρχωνται εἰς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ ἡ μήτηρ καὶ οἱ συγγενεῖς του. Ἡ διδασκαλία θὰ παραπαθῇ ἀδιαλείπτως μέχρις ὀκτωβρίου.

Ὁ ἐνταῦθα πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας κ. Charles de Moüy ἐξέδωκε πρὸ τριετίας περίπου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Lettres du Bosphore» γραφικωτάτην περιγραφὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τινων ἄλλων πόλεων τῆς Ἀνατολῆς. Ἐν τῷ τελευταίῳ κεφαλαίῳ τοῦ συγγράμματος τούτου ἐκτίθησι διὰ γλώσσης ἀνθηρᾶς καὶ ποιητικωτάτης τὰς περὶ Ἀθηνῶν ἐντυπώσεις αὐτοῦ, αἵτινες εἰσὶν ἀπαύγασμα φλογεροῦ ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς τέχνης καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ καθόλου πνεύματος. Ἐκπληροῦντες ὑπόσχεσιν, ἣν ἐποιήσαμεν ἄλλοτε πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας, δημοσιεύομεν ἐνταῦθα μετάφρασιν τοῦ κεφαλαίου τούτου, πεποιθότες ὅτι παρέχομεν αὐτοῖς ἀνάγνωσμα εὐάρεστον καὶ τὰ μάλιστα ἐνδιαφέρον.

Σ. τ. Δ.

ΑΘΗΝΑΙ

[Ὑπὸ Καρόλου δὲ Μοὺή].

Α'.

Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ἀνελθόντες τὸ κατάστρωμα τοῦ ἀτμοπλοίου, οὗ ἐπέβαινον ἀναχωρήσας ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, εἶδον ἐνώπιον ἐμοῦ ἐκτεινόμενον, ἐν ἀνεφέλῳ πρωΐᾳ τὸν ὁρίζοντα τοῦ Αἰγαίου. Ὀπισθεν ἡμῶν ἡ τῆς Λέσβου διαγραφὴ, ἀόριστος καὶ συγκεχυμένη, ἕνεκα τῆς ἑωθινῆς ἀχλύος· ἀριστερόθεν δ' ἐξετείνοντο τὰ ὄρη τῆς Χίου, ὧν ἡ πριονοειδὴς σειρά, χρῶμα ἔχουσα ὑπόφαιον, ἐφαίνετο ὡσεὶ ἀποτυπουμένη ἐπὶ τοῦ κυανοῦ αἰθέρος· τὸ δὲ στρογγύλον τῶν Ψαρῶν σχῆμα, τῶν κεχωρισμένων τῆς Χίου διὰ στενοῦ αὐλῶνος, διεκρίνετο καθαρῶς ἐν τῇ φωτεινῇ ἀτμοσφαίρᾳ. Δεξιόθεν δ' ἡ θάλασσα ἀκίνητος, ὑποφρίσσουσα εἰς τὴν πνοὴν τῆς ἑωθινῆς αὔρας, ἐξετείνετο εἰς τὸ ἀπέραντον διάστημα, ὡς λεῦκαὶ δ' ἐπ' αὐτῆς κηλῖδες ἐναλία πτηνὰ ἑλικνίζοντο κοῦφα ἐπὶ τῶν γαληνίων ὑδάτων. Ἠδεῖά τις ἁρμονία, αἴγλη ἄπλετος, συνεῖχον τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν.

Ἐφ' ὅσον προεχωροῦμεν, ἀποθαυμάζοντες τὴν λαμπρότητα τῶν περὶ ἡμᾶς, νέαι νῆσοι ἐφαίνονται ὡς ἀναδυόμεναι ἐκ τῆς θαλάσσης. Διεκρίνομεν ἔτι τὴν Χίον καὶ τὰ Ψαρὰ, ὅτε εἴδομεν διαγραφομένους ἔμπροσθεν ἡμῶν τοὺς κυματισμοὺς τῆς Ἄνδρου καὶ τῆς Τήνου, τοὺς βραχώδεις ὄγκους αὐτῶν, ὧν αἱ εὐρεῖαι διαπτυχαὶ ἐφαίνοντο ὡς κατάσκια σπήλαια. Ἀπωτέρω δὲ, πρὸς τὰ δεξιὰ, ὑπεφαίνοντο αἱ ἔσχαται τῆς Εὐβοίας ἄκραι, βουνοὶ ἄγριοι, ἀπόξυροι πέτραι, ἀλλαχοῦ μὲν χλοάζουσαι, ἀλλαχοῦ δ' ἰώδεις τὸ χρῶμα. Ὁ ὁρίζων σύμπας ἐβαπτίζετο τρόπον τινὰ εἰς νεφέλην ἀτμῶν, ἧς ἡ ὀπαλλιώδης χροιὰ συνεμίγνυτο μαλακῶς τῷ κυανῷ χρώματι τοῦ κύματος καὶ τοῦ αἰθέρος. Ἡ Ἄνδρος καὶ ἡ Τῆνος πρὸ ἡμῶν ἐκώλυον δίκην παραπετάσματος τὴν ἄποψιν· καθ' ὅσον δ' ἐπλησιάζομεν, παραδοξοτέρα ἐφαίνετο ἡ θέα τῶν μακρῶν ἐκείνων καὶ καταξήρων βράχων·

τὸ ἔδαφος τῶν νήσων εἶναι ἐσχηματισμένον ἐκ τοῦ καλλίστου μαρμάρου, ὅπερ ἀποκαλοῦμεν ἀρχαῖον πράσινον· θάμνοι φύονται ἐν ταῖς διαρρωγαῖς τῶν λίθων, οἱ δὲ φαλακροὶ λόφοι ὁμοιάζουσι μὲ τὰ μαγευμένα ἐκεῖνα ὄρη, ἅτινα κατὰ τὰς διηγήσεις τῶν παλαιῶν ποιημάτων, ἀναδυόμενα ἐκ τῶν κυμάτων ἔφρασσον τὸν δρόμον τῶν ναυσιπόρων. Ὁ διαπλέων τὰς μυθολογικὰς ταύτας θαλάσσας, ὅπου οὐδὲν θαυμάσιον ἰσχύει νὰ καταπλήξῃ τὴν διάνοιαν, ἐμπεφορημένην τῆς ἀναμνήσεως τῶν ἑλληνικῶν θεῶν, καὶ ὅπου προσμένει τις νὰ ἴδῃ διασχίζον τὰ κύματα τὸ ἅρμα τῆς Ἀμφιτρίτης, φαντάζεται ὅτι νύμφαι, ἢ σειρῆνες, ἢ φυσίγναθοι τρίτωνες, σαλπίζοντες διὰ ροδίνης θαλασσίας σάλπιγγος καὶ κυλινδοῦντες τοὺς ἅλμῃ περιρρεομένους κορμοὺς αὐτῶν εἰς τὰ ἡλιοθαλπῆ κύματα, ὅτι τοιαῦτα ὄντα ἐνδιαιτῶνται εἰς τὰ μυστηριώδη σπήλαια τῶν ἀφροστεφῶν νήσων καὶ θὰ ὁδηγήσωσιν ἀσφαλῶς τὸ σκάφος διὰ τῶν χωριζουσῶν αὐτὰς ἀπ' ἀλλήλων πόρων. Μετὰ μικρὸν δ' εἰσέρχεται τὸ πλοῖον εἰς στενὸν σκοπελοβριθῆ αὐλῶνα, καὶ πλέει διὰ μέσου ἀπορρώγων ὑπὸ ροδοδένδρων καὶ κάκτων καὶ ἀγριοδαφνῶν κοσμουμένων βράχων, εἰς ὧν τὰς μεμελανισμένας ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καὶ τοῦ ἡλίου κορυφὰς μόνα τὰ θαλάσσια ὄρνεα ἐπιφοιτῶσιν. Ὄπισθεν ὅμως τῶν βράχων τούτων ὑποφαίνονται ἐνιαχοῦ εὔφοροι κοιλάδες· πολίχναι καὶ χωρία εἰσὶν ἐκτισμένα ἐν ταῖς ἐπιπτυχαῖς τῶν ὀρέων, καὶ ἐν ταῖς πρὸς τὴν θάλασσαν φερούσαις διόδοις. Εἶτα δ' ἀνοίγεται αὖθις ἐνώπιον ἡμῶν ἡ εὐρεῖα τοῦ πελάγους ἔκτασις· εὑρισκόμεθα ἐν τῷ κέντρῳ τῶν Κυκλάδων, ὡς ἐν ἀπεράντῳ λίμνῃ, ἐν ᾗ πολλαχοῦ φαίνονται αἱ νῆσοι, εἰς ἃς ἐπλανήθησαν αἱ θεότητες τῶν μύθων, εἰς ὧν τὰς ἀκτὰς προσήραξε τὸ πόλαι ἡ φέρουσα τὸν Ὀδυσσέα ναῦς, ὧν τὰς ἀκρωρείας ἐθεώρησαν ὁ Ὀρφεὺς καὶ ὁ Ἡσίοδος, καὶ ἃς πρὸ δισχιλίων ἐτῶν ἔβλεπον οἱ Ἕλληνες ναυβάται, ἀπαραλλάκτως ὡς ἡμεῖς, καταυγαζομένας ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου καὶ τῆς ἀνατακλάσεως τῶν κυμάτων.

Ἐπικρατεῖ ἔθος σήμερον νὰ καταγελᾶται πως ὁ ἐνθουσιασμὸς, καὶ οὐδαμῶς θά μοι ἦτο εὐάρεστον νὰ παραστήσω μείζονα τοῦ πρέποντος τὴν καταλαμβάνουσαν τὸν νοῦν συγκίνησιν παρὰ τὰς ἀκτὰς ταύτας· ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ θὰ στερῆται ἐξ ἅπαντος τοῦ αἰσθήματος τοῦ καλοῦ καὶ παντελῶς θάγνοῃ τοὺς ἑλληνικοὺς μύθους, ὁ δυνάμενος νὰ διέλθῃ ἀπαθὴς τὴν θάλασσαν, ἔνθα πᾶν ὄνομα ὑπομιμνήσκει καὶ ἕνα παλαιὸν μῦθον. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ δὲ ταπεινῶς ὁμολογῶ, ὅτι ἐσαγηνεύθην. Ἐν ποικίλαις ἀποχρώσεσι διακρίνονται κατ' ἄνισα διαστήματα ἐδῶ μὲν τὰ μακρὰ κολπώματα τῆς Μυκόνου, ἐκεῖ οἱ δύο λόφοι τῆς Δήλου, ἡ ὀξεῖα κορυφὴ

τῆς Νάξου καὶ ἀπωτέρω ἀορίστως τὸ σχῆμα τῆς Πάρου. Ἐπὶ παταίῳ δὲ προσπαθεῖς νὰ διασκεδάσῃς τὰς μυθικὰς ἀναμνήσεις· ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἄρτεμις ἐπιφαίνονται σοι ἐν νῷ, ἅμα ἴδῃς τὴν ἱερὰν αὐτοῖς νῆσον· καὶ ἄκων δὲ πρὸ τῆς Νάξου ἀναπολεῖς τὴν Ἀριάδνην ἀπέλπιδα, ὀδυρομένην ἐν τῇ ἐρήμῳ χώρᾳ καὶ παρακολουθοῦσαν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὸ ἱστίον τῆς φερούσης τὸν Θησέα νηός· μετὰ σεβασμοῦ δὲ χαιρετίζεις τὴν λευκὴν Πάρον, εἰς τῆς ὁποίας τὰ ἄψυχα μάρμαρα ἐνεφύσησαν ζωὴν οἱ Ἕλληνες γλύπται. Ἡ ὀλυμπιακὴ ὀπτασία σελαγεῖ πάντοτε ἐν τοῖς τόποις, ἐν οἷς ἐγεννήθη καὶ ἐν οἷς ἐξῆρε τὴν διάνοιαν τῶν καλλιτεχνῶν καὶ τῶν ποιητῶν· ἡ χάρις αὐτῆς ἀνεπτύχθη ἐν τῇ γαλήνῃ ταύτῃ, ἐν τῇ μοναξίᾳ ταύτῃ, ἔνθα οὐδὲν ἀποσπᾷ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς θεωρίας· τοιοῦτος οὐρανὸς, τοιαύτη θάλασσα περιέβαλλον ὡς χρυσοφαὴς ἐνδυμασία τὰ πλάσματα τῆς φαντασίας. Καὶ μετὰ παρέλευσιν χιλιετηρίδων ἐπανευρίσκονται ἀκόμη οἱ μῦθοι ἐκεῖνοι ζωντανοὶ πάντοτε, αἱ θεότητες ἀείποτε περικαλεῖς, καὶ τὰ θεσπέσια φάσματα ὑποτονθορύζουσι τῷ ναυσιπόρῳ τὰ ἄσματα τῶν σειρήνων τῆς Ἰωνίας.

Πρὸ ἡμῶν ἐγείρεται ἄλλη νῆσος, εἰς ἣν θὰ προσορμισθῇ μετ' ὀλίγον τὸ ἀτμόπλοιον· εἶναι ἡ Σύρα, ἡ πατρὶς τοῦ γηραιοῦ Εὐμαίου, τοῦ συβώτου τοῦ Ὀδυσσέως. Αὐτὸς οὗτος διηγεῖται ἐν Ὀδυσσείᾳ, πῶς παῖδα ὄντα ἥρπασαν ἐκ Σύρας φοίνικες καὶ ἐπώλησαν ὡς δοῦλον τῷ βασιλεῖ τῆς Ἰθάκης Λαέρτῃ. Ἀπὸ τῶν χρόνων ἐκείνων ἡ Σύρα, κειμένη ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ Αἰγαίου, ἐν θέσει ἐπικαιροτάτῃ τοῖς ναυτιλλομένοις, ἦν ἄξιος λόγου ἐμπορικὸς καὶ ναυτικὸς σταθμός· καὶ τὸ πλεονέκτημα τοῦτο διετήρησε μέχρι τοῦδε· τὰ σκάφη πολλῶν μεγάλων ἑταιριῶν παραμένουσιν ἐπὶ ὥρας ἐν αὐτῇ, πολυάριθμα δὲ πλοῖα ὁρμοῦσιν ἐν τῷ λιμένι. Τοῖς ἐξ Ἀνατολῶν προερχομένοις, παραπλέουσι δὲ τὴν παραλίαν αὐτῆς, φαίνεται αὐχμηρὰ καὶ ἔρημος, ἀλλ' αἴφνης μετὰ τὴν καμπὴν βράχου τινὸς παρουσιάζεται ἐν εὐρείᾳ συγκλινίᾳ ὁλόκληρος πόλις πάλλευκος, ἀμφιθεατρειδῶς ἐκτισμένη. Ἀνεμόμυλοι, νεόδμητοι οἰκίαι μὲ πρασινα παράθυρα, ὀξέα κωδωνοστάσια, ἄνδηρα ὑψηλὰ προσπίπτουσι φαιδρὰ εἰς τὰ βλέμματα τοῦ ταξειδιώτου. Εἶναι αὕτη ἡ Ἑρμούπολις, ἧς αἱ ὁδοὶ κατέρχονται ὡς καταρράκται ὑψηλόθεν ἀπὸ τῶν δύο λόφων μέχρι τῆς ἀκτῆς. Διὰ λέμβου ἀποβαίνομεν εἰς τὴν ξηρὰν καὶ παρατηροῦμεν, ὅτι καίπερ εὑρισκόμενοι ἀκόμη ἐν τῇ Ἀνατολῇ, προσεγγίζομεν ὅμως τῇ Εὐρώπῃ. Ὁ πολιτισμὸς τῆς νέας Ἑλλάδος παρέχει εὐάρεστον καὶ φιλόξενον ὄψιν εἰς τὴν μικρὰν ταύτην πόλιν τοῦ Αἰγαίου. Οἱ κάτοικοι δὲν φέρουσι τὸ ἐθνικὸν ἔνδυμα καὶ αἱ οἰκίαι εἰσὶν ὑ-

μοιαι ταῖς ἡμετέραις· ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου βλέπεις πολλαχοῦ δενδροστοιχίας φοινίκων καὶ ἀλοῶν, ὡς παρ' ἡμῖν φιλλυρῶν καὶ καστανεῶν. Ἐν μεγάλῃ πλακοστρώτῳ πλατείᾳ αἱ Ἑλληνίδες, μιμούμεναι μετά τινος ἀπειρίας τοὺς ἡμετέρους συρμούς, ἐξέρχονται μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου εἰς περίπατον. Ἀλλὰ μετὰ πόθου ἀναπολεῖς κἄπως τὰς περιρρεούσας κολπώδεις ἐσθῆτας, τοὺς περὶ τὴν κεφαλὴν κόσμους, καὶ τὴν λεπτὴν κομψότητα τῶν ἰαδῶν παρθένων· ἴσως ἐν τοῖς παλαιοτάτοις ἐκείνοις χρόνοις, κατὰ τὰς αὐτὰς ὥρας, ἐν τῇ ἰδίᾳ πλατείᾳ συνηθροίζοντο οἱ κάτοικοι τῆς Σύρας πρὸ ναοῦ, ὅπως ἀκούσωσι τὰ φλυαρήματα σοφιστοῦ, ὅπως ἰοστέφεῖς ἢ κισσοστέφεῖς μεταβῶσιν εἰς συμπόσια, ἢ ὅπως θαυμάσωσι τὴν ᾠδὴν πλανήτων ῥαψῳδῶν, ψαλλόντων τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. Ὁμολογητέον ὅτι τὸ παρὸν δὲν παρουσιάζεται ἀνάξιον τοῦ παρελθόντος ἐν τῇ θελκτικῇ ταύτῃ χώρᾳ, ὅπου τὸ πάλαι οἱ κάτοικοι κατώρθωσαν νὰ συνδυάσωσιν ἁρμονικῶς ἀκριβέστατα τὰ ἐξωτερικὰ σχήματα τῶν ἀντικειμένων, τῶν μνημείων, τῆς στολῆς, τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἠθῶν. Αἱ φορεσίαι καὶ τὰ ἔθιμα ἡμῶν δυσαρμοστοῦσι ταῖς γραμμαῖς τοῦ ὁρίζοντος, τῇ αἰθρίᾳ τῆς ἀτμοσφαίρας, τῇ καθόλου ὄψει τῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ διαγελώσης φύσεως.

Ἀναρριχώμεθα εἰς ἀγυιὰς στενάς, ὧν ἑκατέρωθεν ἐγείρονται κομψαὶ οἰκίαι, σιδηροῦς ἔχουσαι ἐξώστας, ὁπόθεν φιλοπερίεργοι νεάνιδες θεῶνται τοὺς ξένους· πανταχόθεν ἀπὸ τῶν ὑψωμάτων ἐκείνων, διὰ μέσου τῶν κιγκλίδων τῶν κήπων, ἐν ταῖς γωνίαις τῶν τοίχων, ὑπάρχουσι διαφάσεις πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ πρὸς τὴν πόλιν· τὰ ὑπέρῳα τῶν οἰκιῶν ὑπέρκεινται ἀλλήλων, ὡσπερ σειρὰ ὀρόφων. Ἀπὸ δὲ τῆς ἄκρας τοῦ λόφου ἐκτείνεται πανόραμα ἀπέραντον, τὸ ἀπαυγάζον πέλαγος, τιμῆρα μέγα κυάνου, ἐφ' οὗ ὑποτρέμουσιν αἱ ἀκτῖνες τοῦ οὐρανοῦ, καὶ φαίνονται λευκὰ ἱστία ποικίλλοντα τὴν ἔκτασιν τοῦ γλαυκοῦ κύματος, καὶ ἐνιαχοῦ ἀπώτερον ὁ καπνὸς τῶν εἰς Κρήτην ἢ εἰς λιμένας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πλεόντων ἀτμοπλοίων. Ἡ ἀποψις εἶναι φαιδρὰ καὶ φαεινή. Βαθμηδὸν ἡ νὺξ ἐκτείνει τὰς πτέρυγας αὐτῆς ἐπὶ τῶν ὑδάτων καὶ ὁ λόφος ταχέως ἐπισκιάζεται· τὰ παράθυρα φωτίζονται, καὶ ὅτε ἐπιστρέψαντες εἰς τὸ ἀτμόπλοιον ἐθεώμεθα ἐκεῖθεν τὴν πόλιν, ἐφαίνετο ἡμῖν ὡσεὶ ἐτέλει λυχνοκαίαν, τὰ δὲ φῶτα ὡμοίαζον μὲ πληθὺν ἀστέρων ἐσπαρμένων ἐπὶ μέλανος καταπετάσματος.

(Ἔπεται συνέχεια)

Ν. Γ. Πολίτης.

Ἡ τύχη ὁμοιάζει τὴν ὕαλον: εἶνε λαμπρὰ ἅμα καὶ εὔθραυστος ὡς ἐκείνη.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΔΟΛΟΦΟΝΟΥ ΤΥΦΛΟΥ

Ἐν Κροατίᾳ καὶ ἐν Συρμίᾳ πᾶς ἐκ γενετῆς τυφλὸς εἶνε καὶ *γουσλὰρ* τουτέστι ῥαψῳδός.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ τοῦ γουσλὰρ ἐπιτήδευμα συνίσταται σήμερον οὐ μόνον εἰς τὸ ἀπαγγέλλειν παλαιὰ ἡρωϊκὰ ποιήματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ποιεῖν ᾄσματα νέα, μάλιστα δὲ ᾄσματα ἀνάλογα τῶν ἐκάστοτε περιστάσεων, λίαν ἐνωρὶς φροντίζουσι νὰ ἀναπτύσσωσι τὸ ποιητικὸν αἴσθημα τοῦ νεαροῦ τυφλοῦ. Ὅταν λοιπὸν ἔλθῃ εἰς ἡλικίαν δέκα ἐτῶν τῷ ἀγοράζουσι *γουσλὰρ*, ὅ ἐστι λύραν, καὶ ἄγοντες αὐτὸν εἰς πλησίον δάσος τὸν καταλείπουσι μέχρι τῆς ἑσπέρας παρὰ τὴν ῥίζαν πίτυος καθήμενον ἐπὶ τῆς χλόης. Ἐκεῖ δὲ διημερεῦον τὸ παιδίον ἀκροᾶται τοῦ μελαγχολικοῦ τῶν ἀνέμων ἐν τοῖς κλάδοις ψιθυρίσματος, τῶν ἀορίστων θορύβων τῶν διασχιζόντων τὰ ἐνδότατα τῶν δασῶν, τοῦ ᾄσματος τῶν πτηνῶν, τοῦ θροῦ τῶν τε φύλλων καὶ τῶν ἐντόμων· ἔπειτα δὲ αἰφνῆς ἐμπλησθὲν τῆς μεγάλης ποιήσεως τῆς φύσεως, πειρᾶται νὰ ἐπαναλάβῃ διὰ τῆς γούσλας πάντας τοὺς ἁρμονικοὺς ἐκείνους ἤχους, τοὺς μεστοὺς μυστηρίου καὶ ποιήσεως.

Καὶ τέλος, ὅταν διὰ τοῦ τόξου γινώσκῃ νὰ παράγῃ μελῳδίας κινούσας τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν, ἄγουσι τὸν νεαρὸν μουσικὸν παρὰ τὴν εἴσοδον κώμης τινὸς ἢ πόλεως καὶ τὸν καθίζουσι παρά τινι δοκίμῳ γουσλὰρ, παρ' οὗ καὶ μανθάνει λεληθότως, ἐκ τῆς συχνῆς ἀκροάσεως καὶ ἐπαναλήψεως, τὰ παλαιὰ ἡρωϊκὰ ᾄσματα. Καὶ ἐὰν ἔχῃ καλὴν τὴν μνήμην, μετὰ ἓν ἔτος εἶνε κατηρτισμένος τέλειος καὶ αὐτὸς γουσλάρ. Πορίζεται δὲ τοῦ λοιποῦ τὰ πρὸς τὸ ζῆν μεταβαίνων ἀπὸ πανηγύρεως εἰς πανήγυριν καὶ ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον, ᾄδων ἔνδοξον ἱστορίαν τῆς πατρίδος, τὰς πολεμικὰς τῶν προγόνων ἀνδραγαθίας, τὰς ἡρωϊκὰς μάχας ἐναντίον τοῦ κληρονομικοῦ ἐχθροῦ, τὰ ᾄσματα τῶν πεδιάδων καὶ τὰ τῶν ὀρέων, τὰ τοῦ γεωπόνου καὶ τὰ τοῦ ληστοῦ· θὰ αὐτοσχεδιάζῃ δὲ καὶ ἴδια ᾄσματα γαμήλια καὶ τῆς βαπτίσεως, σατυρικὰ ᾄσματα, δι' ὧν θὰ πλουτισθῶσιν αἱ ποιητικαὶ συλλογαὶ τῶν νεανίδων τοῦ χωρίου.

Τῶν ῥαψῳδῶν τούτων περιβόητος ἐγένετο Μίρκος, ὁ ἐπιλεγόμενος ὁ ἀνεψιὸς τοῦ ἀπηγχονισμένου. Διότι ὁ θεῖός του ἀπέθανεν ἐπὶ τῆς ἀγχόνης καταδικασθεὶς ὡς δολοφόνος.

Ἀλλὰ πῶς; θὰ μ' εἴπητε, πῶς γίνεται τυφλὸς καὶ δολοφόνος;

Ἀκούσατε. Εἶνε δὲ ἡ ἱστορία τοῦ δραματικωτάτη.

Ὁ Μίρκος ἐγεννήθη ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Βοσνίας παρὰ τὴν μικρὰν πόλιν Νόβι, καὶ ἀποθανόντος τοῦ πατρός του ἔμεινεν ὀρφανὸς δεκαέξ ἐτῶν. Ὁ θεῖός του τυφλὸς καὶ κατὰ φυσικὸν λόγον γουσλὰρ, τὸν ἐκάλεσε παρ' ἑαυτῷ καὶ τὸν ἐδίδαξε νὰ κρούῃ τὴν λύραν. Ἕνεκα δὲ τοῦ τραγικοῦ τέλους τοῦ γέροντος τούτου ἐπωνομάσθη ὁ Μίρκος, ὡς εἶπον, «ἀνεψιὸς τοῦ ἀπηγχονισμένου» καὶ κατέστη δημοτικώτατος.

Πρὸ ἑξήκοντα ἐτῶν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, μία *σβάντσικα* εἶχε τὴν ἀξίαν πέντε ἢ ἓξ φλωρίων σημερινῶν, καὶ τοῦτο διότι οὔτε σιδηρόδρομοι ὑπῆρχον τότε οὔτε ἀτμόπλοια, οὔτε Γερμανοὶ ξενοδόχοι, οὔτε θέατρον, οὔτε κατάστημα φωταερίου. Μόλις ὑπῆρχόν τινες ὁδοί. Κατὰ τὰ Στρατιωτικὰ δὲ λεγόμενα Σύνορα, ἔνθα ἡ γῆ εἶνε ὀλίγον εὔφορος, τοσοῦτον σπάνιον ἦτο τὸ χρῆμα, ὥστε κάλλιστα ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ, ὡς ἐν τῷ μελοδράματι *Ροβέρτῳ τῷ διαβόλῳ*, αὐτόχρημα χίμαιρα. Καὶ σήμερον δὲ ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ ποταμοῦ Σάβη αἱ συναλλαγαὶ γίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δι' ἀνταλλαγῆς· ἡ χωρικὴ δῆλον ὅτι ἀγοράζουσα μαγτήλιον, δίδει εἰς τὸν ἔμπορον κάνιστρον ὁπωρῶν ἢ δωδεκάδας τινὰς ᾠῶν. Τὴν ἐποχὴν λοιπὸν περὶ ἧς λαλῶ, καὶ ἐν νόμισμα ἦτο θησαυρὸς ὁλόκληρος.

Διὰ μίαν λοιπὸν *σβάντσικα* ὁ θεῖος τοῦ Μίρκου ἔγεινε δολοφόνος καὶ ἀπηγχονίσθη.

Καὶ ὅμως δὲν ἦτο κακὸς ἄνθρωπος, ὁ τάλας! Πολλοὺς χειμῶνας διῆλθεν οὐδὲν ἄλλο φάρεμα ἔχων ἢ ῥακῶδες ἐπανωφόριον. Ἀλλ' οἴμοι! τὰ ῥάκη διεσπῶντο καὶ διενοεῖτο ἤδη ὁ γέρων πῶς νὰ εἰκονομήσῃ ἄλλο ἐπανωφόριον διὰ τὸν πρόσεχῆ χειμῶνα, ἄλλως ὤφειλε νὰ ἐγκαρτερήσῃ καὶ νὰ ἀποθάνῃ ὑπὸ τοῦ ψύχους.

Τότε δὲ ὁ γηραιὸς ῥαψῳδὸς ἐτόλμησε νὰ διανοηθῇ παράλογόν τι πρᾶγμα, νὰ γείνῃ καὶ αὐτὸς ἅπαξ κἂν ἐν τῷ βίῳ του κάτοχος μιᾶς σβάντσικας, νὰ ἀγοράσῃ ἓν ἐπανωφόριον.

Ἅμα κερδαίνων ὀλίγα τινὰ λεπτὰ, τὰ ἑδαπάνα συνήθως εἰς ἐπισκευὴν τῶν ἐνδυμάτων καὶ τοῦ κατεσχισμένου ὑπό τε τῆς βροχῆς καὶ τῶν ἀνέμων πίλου του. Σπανίως δὲ ἀπελάμβανε τὴν ἡδονὴν τοῦ νὰ ἀκούῃ ἐν τῷ θυλακίῳ του συνηχοῦντα δύο ἢ τρία γάλκινα κέρματα, διότι οἱ χωρικοὶ τὸν ἀντήμειβον δίδοντες αὐτῷ οἱ μὲν δράκα σίτου ἢ ἀραβοσίτου, οἱ δὲ τεμάχιον ἄρτου, ἐνίοτε δέ τινες οἱ καὶ γενναιότατοι, ὀλίγον τι ἄλευμα.

Τὸ ἄλευμα δύναται νὰ πωληθῇ διευνοήθη λοιπὸν ὁ γηραιὸς νὰ συναγῃ τὰ τεμάχια τοῦ ἀλεύματος καὶ ἡμέραν τινὰ νὰ πορευθῇ εἰς τὴν πόλιν καὶ νὰ τὰ πωλήσῃ ἀντὶ μιᾶς σβάντσικας. «Τί τὸ ὄφελος, εἶπε, νάχω μέσ' 'ς τὸ στομάχι μου 'λίγο λαρδὶ καὶ νὰ ψοφήσω τὸν χειμῶνα ἀπ' τὸ κρύο».

Τὸ φθινόπωρον λοιπόν, ὁ θεῖος τοῦ Μίρκου, ἔχων ἤδη συνηγμένα ἱκανὰ τεμάχια ἀλεύματος, παρεκάλεσε κορασίδα τινὰ χωρικὴν νὰ τον ὁδηγήσῃ εἰς τὴν πλησίον πόλιν.

Ὁ γηραιὸς γουσλὰρ εἶχε χαρὰν μεγάλην καὶ προῃρεῖτο τὴν ἡδονὴν, μεθ' ἧς θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὸ χωρίον συνθλίβων ἐν τῷ κοίλῳ τῆς χειρὸς τὴν πολυτίμητον τοῦ σβάντσικαν, ἣν ἐφαντάζετο μεγάλην καὶ στίλβουσαν. Καὶ τοι δὲ οἱ ἥρωες τῶν ᾀσμάτων ἃ ἔψαλλεν ἐκυλίοντο ἐν τῷ χρυσῷ, καὶ τὰ τάλληρα τὰ *ἐσκορποῦσαν μὲ τὰς φούχτας*, αὐτὸς ὅμως ἠρκεῖτο εἰς τὴν σβάντσικαν, καὶ τὸ μικρὸν ἐκεῖνο ποσὸν ἦτο τὸ ἄκρον ὅριον τῆς φιλοχρηματίας του. Ἠσθάνετο δὲ ἀπὸ τοῦδε ἐπὶ τῶν ὤμων του τὸν καινουργῆ δαλματικὸν μανδύαν θερμαίνοντα τὴν ῥάχιν του καὶ ὑπὸ τὸν πυκνόν του πώγωνα ὑπεμειδίας περιφρονῶν τὰς βροχὰς καὶ τὰς χιόνας τοῦ χειμῶνος. Διὸ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἠρώτα τὴν κορασίδα:

— Κοντεύομεν;

Ἐφαίνετο ἤδη τὸ κωδωνοστάσιον τῆς ἐκκλησίας ὅτε συνήντησεν καθ' ὁδὸν νέον τινὰ, ὅστις τοὺς ἠρώτησε:

— Καὶ ποῦ πηγαίνετε τόσον βιαστικά;

— Πηγαίνω νὰ πουλήσω κάμποσο λαρδὶ ποὺ ἔχω μαζεμένο», ἀπεκρίθη ὁ τυφλὸς δεικνύων τὸν ἐξωγκωμένον καὶ διὰ λεπτῶν σχοινίων περιεσφιγμένον *τορβᾶν* του.

Ἐκράτει δὲ καὶ ἡ κορασὶς κάνιστρον μεστὸν τεμαχίων ἀλεύματος.

— Καὶ πόσο τὸ πουλεῖς τὸ λαρδί σου; ἠρώτησεν ὁ νέος.

— Μία σβάντσικα! ἀπεκρίθη ὁ γέρων καὶ ἡ φωνή του ἔτρεμεν ὑπὸ τῆς συγκινήσεως.

— Πολλὰ γυρεύεις!... Νὰ ἰδῶ τὸ σακκούλι σου.

Ὁ γέρων λύει τὸ σακκίδιον.

— Δὲν θὰ τὴν εὑρῇς τὴν τιμὴ ποὺ γυρεύεις, εἶπεν ὁ νέος λαμβάνων τὸ κάνιστρον ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς κορασίδος καὶ κρίνων διὰ τῆς χειρός του τὸ βάρος.

— Ἔτσι αἴ! εἶπεν ὁ γέρων ἀποθαρρυνόμενος. Μὰ νὰ σοῦ πῶ, ξέρεις εἶνε καὶ πέντε ὀκάδες πρᾶγμα; Δὲν εἶνε ἀκριβὰ μιὰν σβάντσικα!

— Ναί, ἂν ἦταν καλό, ἀμ' αὐτὸ εἶνε μαζώματα. Ὡς τόσο, ἂν δὲν διάζεσαι πολὺ γιὰ τὴν πληρωμή...

— Ἤθελα νὰ ἀγοράσω ἕνα ἐπανωφόρι...

— Ἂν μπορεῖς λοιπὸν νὰ με προσμένῃς δύο μῆνες..., ποὺ θὰ στύψωμε τὰ δαμάσκηνα, νὰ πουλήσωμε τὴ *σλιβοβίτζα* καὶ σε πληρώνω.

— Μία σβάντσικα θὰ μου δώσῃς! ἀνεφώνησεν ὁ γουσλὰρ καὶ ἡ ὄψις του ἐξήστραψεν ὑπὸ χαρᾶς.

— Ναί, μία σβάντσικα θὰ σου δώσω.

— Πάρ' τὸ τὸ λαρδί μου.

Καὶ ὁ μὲν νέος ἀγοραστὴς ἐπανῆλθεν οἴκαδε εὐδαίμων ἐπὶ τῇ ἀγορᾷ του, ὁ δὲ γηραιὸς πωλητὴς εὐδαιμονέστερος ἐπανῆλθεν εἰς τὸ χωρίον του.

Ἦλθεν ὁ Νοέμβριος καὶ τὸ πρῶτον ψῦχος,

Ὁ δὲ θεῖος τοῦ Μίρκου εἶπε καὶ τὸν ὡδήγησαν πρὸς τὸν ὀφειλέτην του, εἰς ὃν ὑπέμνησε τὴν ὑπόσχεσίν του.

— Ἄχ! μὴ 'ρωτᾶς γεροπαπποῦ, καὶ ποῦ νὰ σοῦ τὰ λέω! Τὰ δαμάσκηνα ἐχάλασαν ἐφέτος, καὶ ἡ σλιβοβίτζα δὲν ἔγεινε τῆς προκοπῆς, καὶ νὰ μας κλαῖς! Δὲν πουλιέται καὶ θὰ τὴν πιοῦμ' ἐμεῖς. Ἔχε λοιπὸν ὑπομονὴ ὡς τὸν ἄλλο χειμῶνα καὶ δίχως ἄλλο θὰ σε πληρώσω.

— Θὰ κρυόνω, βρὲ παιδί μου, μὰ τί νὰ κάμω, θὰ σε προσμένω, εἶπεν ὁ τυφλὸς καὶ ἀπῆλθε. Ὅλον δὲ τὸν χειμῶνα *ἐκουρτούριζεν* ὑπὸ τὰ ῥάκη του.

Ἐπανῆλθεν ὁ Νοέμβριος καὶ ἡ χιών, καὶ ὁ γουσλὰρ προσέρχεται καὶ αὖθις πρὸς τὸν ὀφειλέτην του.

— Εἶχα λίγο γέννημα, εἶπεν ὁ νέος, ἀλλὰ ὁ Σάβης ἐπληρώσε τὸν ἀγρό μου καὶ μού τα 'πῆρε τὰ γέννημα. Κάμε μου τὴ χάρι νὰ με προσμένῃς ὡς τοῦ χρόνου καὶ δίχως ἄλλο θὰ σε πληρώσω.

— Εἶνε τὸ αἷμά μου παγωμένο καὶ δὲν ἔχει πιὰ δύναμι νὰ με ζεστάνῃ, εἶπεν ὁ τυφλός· ἀλλ' ἀφ' οὗ ὁ Σάβης σοῦ ἐπαράσυρε τὸ γέννημα ἂς εἶνε, θὰ ὑποφέρω καὶ θὰ σε προσμένω.

Ἄχ! πόσον ἐλυπεῖτο διότι δὲν ἔφερε τὸ ἄλειμμά του εἰς τὴν πόλιν! Ἀλλ' ἡ σβάντσικα τῷ ἐφαίνετο τοσοῦτον μέγα ποσόν, ὥστε ὑπέμεινε τὴν ἀναβολὴν ἄνευ πολλῆς μεμψιμοιρίας. Τελευτῶντος δὲ τοῦ χειμῶνος ὁ μανδύας του ἐφαίνετο ὡς ἱστὸς ἀράχνης διεσχισμένος.

Καὶ αὖθις οἱ φθινοπωρινοὶ ἄνεμοι παρέσυρον τὰ τελευταῖα φύλλα τῶν δένδρων καὶ ὁ πάγος ἐλεύκανε τοὺς λειμῶνας, καὶ ὁ θεῖος τοῦ Μίρκου ἠσθάνθη αὖθις ἐπερχόμενον τὸ ῥῖγος καὶ καταλαμβάνον αὐτόν.

Εἶπε δὲ καὶ τὸν ὡδήγησαν εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ γεροῦ ὀφειλέτου, ὅπως ὅμως τῷ εἶπε:

— Ἔχασα τὴν γυναῖκά μου καὶ εἶμαι χαμένος ἄνθρωπος. Πήγαινε, καὶ ἐγὼ τὸ χρέος μου θὰ 'ς τὸ φέρω μόνος μου, σὰν οἰκονομηθῶ.

Ὁ δὲ γηραιὸς οὐδὲν ἀντειπὼν ἀπῆλθεν· ἀλλ' ἡ ἀναβολὴ αὕτη θὰ εἶνε ἡ τελευταία.

Ὁ χειμὼν παρῆλθε, τὸ θέρος παρῆλθε· τὸ φθινόπωρον ἐπανῆλθεν, ὁ δὲ γηραιὸς οὐδεμίαν εἶχεν εἴδησιν παρὰ τοῦ ὀφειλέτου. Ἀλλ' ἡμέραν τινὰ μανθάνει, ὅτι ὁ νέος ἔμελλε νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον μετὰ νεανίδος φερούσης εἰς αὐτὸν προῖκα πολλὰς σβάντσικας.

Ἔσπευσε λοιπὸν πρὸς τὸν γαμβρὸν καὶ τῷ λέγει:

— Νὰ με πληρώσῃς· Ἤξερω πῶς ἔχεις χρήματα.

— Μὴ με σκοτίζεις! ἀπεκρίθη ὁ χωρικός.

— Τρεῖς χειμῶνας τώρα κρυώνω καὶ σε προσμένω, εἶπεν ὁ τυφλὸς, μὰ δὲν 'μπορῶ νὰ προσμείνω περισσότερο.

— Γέρω ξεκουτιασμένε, ὑπέλαβεν ὁ χωρικός, γέρω ξεκουτιασμένε, ποῦ τρία χρόνια κυνήγας μιὰ σβάντσικα!

Ὁ θεῖος τοῦ Μίρκου ἀπεχώρησε μὲν, ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ὅμως τῶν γάμων τοῦ νέου, ἐστάθη παρὰ τῇ εἰσόδῳ τοῦ χωρίου, καὶ ὅτε διέβαινεν ὁ γαμβρὸς ἀναγνωρίσας αὐτὸν ἐκ τῆς φωνῆς, τῷ εἶπε:

— Νὰ με πληρώσῃς, ἂν θέλῃς νὰ εἶν' ὁ γάμος σου καλορρίζικος!

Ἀλλ' ὁ νέος ἀναγκαχάσας, ἀπώθησε κτηνωδῶς τὸν γηραιόν.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ κραυγαὶ χαρμόσυνοι καὶ πυροβολισμοὶ ἀνήγγειλαν τὴν παρέλασιν τοῦ γάμου· καὶ ὅτε ἡ συνοδεία ἔμελλε νὰ διαβῇ τὸν οὐδὸν τῆς ἐκκλησίας, ὁ γέρων ἐφορμᾷ αἴφνης καὶ σταθεὶς πρὸ τῆς θύρας ἀνεφώνησε πρὸς τὸν γαμβρόν:

— Δέ σ' ἀφίνω νὰ περάσῃς, ἂν πρῶτα δέ μου πληρώσῃς ὅσα μου χρωστᾶς.

Ἀλλ' οἱ παράνυμφοι ἀπεμάκρυναν τὸν γέροντα καὶ ἡ συνοδεία εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

— Τὴν δ' ἑσπέραν, καθ' ἣν ὥραν ὁ νυμφίος ἠγέρθη ἀπὸ τῆς τραπέζης ἵνα ὁδηγήσῃ τὴν γυναῖκά του ἀπὸ τῆς πατρικῆς οἰκίας εἰς τὴν οἰκίαν του, ἀναφαίνεται ὁ τυφλός.

— Ποῦ εἶνέ τος; ἐρωτᾷ.

Ἀλλ' οἱ συμπόται, οὓς ὁ οἶνος κατέστησεν εὐθυμοτάτους, ἀντὶ νὰ τῷ ἀποκριθῶσι, τῷ ἔλεγον διαφόρους ἀστειότητας.

— Σὺ δὰ τὸν εἶδες 'ς τὸ δρόμο καὶ 'ς τὴν ἐκκλησία, καὶ τώρα δέν τον βλέπεις, ὅπως τὸν βλέπομε καὶ 'μεῖς!

Ὁ δὲ τυφλὸς ψηλαφῶν προὐχώρησε καγχαζόντων τῶν παρακαθημένων, καὶ συλλαβὼν αἴφνης τὸν γαμβρὸν ἀπὸ τῆς ζώνης ἀνεφώνησεν:

— Ἀ! τώρα 'πάν τὰ ψέματα, εἶσαι 'δικός μου!

Καὶ κύψας πρὸς τὸ οὖς τοῦ γαμβροῦ, τῷ εἶπε μετὰ φωνῆς σημαντικῆς καὶ βραχείας:

— Νὰ μου δώσῃς τὴ σβάντσικά μου! ἡ γυναῖκά σου ἔχει . . . Νὰ με πληρώσῃς . . . ἔχεις τώρα.

Ἀλλ' ὁ γαμβρὸς ἀπήντησεν ἐμπαικτικῶς.

— Νὰ με πληρώσῃς, ἀνεφώνησε τότε ὁ τυφλὸς μετὰ ζοφερᾶς φωνῆς, εἰ δὲ μὴ σὲ σκοτώνω!

— Μωρὲ χαρὰ 'ς τὸ χωρατὸ, χαρά . . .

Καὶ πρὶν ἢ ἀποπερατώσῃ ὁ γαμβρὸς τὴν φράσιν του, ὁ τυφλὸς γουσλὰρ ἄπελπις, ἐξω φρενῶν, τὸν ἁρπάζει διὰ τῆς ἀριστερᾶς ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ καὶ διὰ τῆς δεξιᾶς ἐξάγει πιστόλιον ἐκ τοῦ *τορβᾶ* του καὶ πυροβολήσας ἐξαπλώνει κατὰ γῆς τὸν ὀφειλέτην ἄπνουν.

Τοῦτο δ' ἐγένετο ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἀστραπηδόν.

Δὲν ἠθέλησε δὲ νὰ διαφύγῃ ὁ θεῖος τοῦ Μίρκου, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἤθελε, τῷ ἦτο δυσκολώτατον.

Παρεδόθη εἰς τοὺς συλλαβόντας αὐτὸν καὶ ἑκουσίως ἦχθη ἐνώπιον τοῦ ἀποσπασματάρχου, ὅστις τὸν ἀπέστειλε μετὰ συνοδίας εἰς τὴν φυλακήν.

Ἡ δίκη δὲν διήρκεσε πολύ, διότι ὁ γουσλὰρ ὡμολόγησε τὴν πρᾶξίν του. Καὶ ὑπῆρχον μὲν ἐλαφρυντικαὶ περιστάσεις, ἀλλ' οἱ στρατιωτικοὶ δὲν τας παραδέχονται.

Ὁ τάλας τυφλὸς ἀπηγχονίσθη.

Ἐκτοτε δὲ ὁ λαὸς ἐπωνόμασε τὸν ἀνεψιόν του Μίρκον, ὅστις ἐκληρονόμησε καὶ τὰ ὄμματα τοῦ γηραιοῦ καὶ τὴν γούσλαν του, *Ὀβγεσέραβιτς*, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, ἀνεψιὸν τοῦ ἀπηγχονισμένου.

[Ἐκ τῶν τοῦ V. Tissot]. Δ.

ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

ἐν ταῖς δάσεσι τῆς Σαχάρας.

[Κατὰ τὸν Auguste Cherbonneau].

Ἐν ἁπάσαις ταῖς μουσουλμανικαῖς χώραις γενικὸς καὶ σχεδὸν ἀπόλυτος κανὼν ὑπάρχει ὅπως παρ' ἑκάστῳ τζαμίῳ ἢ ἑκάστῳ ναϊδρίῳ ὑπάρχῃ καὶ σχολεῖον· ἀλλ' ἡ ἐκπαίδευσις ὡς καὶ ἡ θρησκεία δὲν ἔχει ἴδιον προϋπολογισμὸν οὐδὲ χορηγίαν παρεχομένην ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως. Τὰ τζαμία καὶ τὰ ναΐδρια εἶνε ἱδρυμένα ὑπὸ εὐλαβῶν ἢ ὑπὸ ἀνωτέρων ἀρχόντων, οἵτινες κληροδοτοῦσι κτήματα, ὧν ἡ πρόσοδος εἶνε ἀφιερωμένη εἰς διατήρησιν τοῦ κτιρίου καὶ εἰς ἀμοιβὴν τῶν λειτουργῶν τῆς θρησκείας. Ἐν δὲ τοῖς παραρτήμασι τοῦ τζαμίου ὑπάρχει πάντοτε καὶ χῶρός τις ἀνατεθειμένος εἰς τὸ σχολεῖον τῶν παίδων, περὶ δὲ τῆς διακοσμήσεως καὶ συντηρήσεως τοῦ χώρου τούτου φροντίζουσιν οἱ διευθύνοντες τὰς προσόδους τῶν τζαμίων.

Ὅταν ἐν τῇ συνοικίᾳ δὲν ὑπάρχωσι τζαμία, οἱ κάτοικοι ἀποτελοῦσιν ἔρανον ὅπως μισθώσωσι δωμάτιόν τι καὶ ἀγοράσωσι τ' ἀναγκαιοῦντα σκεύη, ἅτινα εἶνε ἄλλως ἁπλούστατα. Τὸ δημοτικὸν σχολεῖον καλεῖται *μεκτέμπ*, ἤτοι τόπος ἔνθα διδάσκεται ἡ γραφή, ἐν πολλοῖς δὲ ἄλλοις τόποις προτιμᾶται ἡ λέξις *μεζίδ*.

Ὁ διδάσκαλος ἢ *μοσαντέμπ* συνδέει συνήθως μετὰ τοῦ διδασκαλικοῦ αὐτοῦ ἔργου τὸ ἔργον *ἰμάμη*, ἤτοι διευθυντοῦ τῆς προσευχῆς, *καΐμη*, ἤτοι νεωκόρου, ἢ τοῦ *μουεττὶν* τοῦ τὴν προσευχὴν ἀγγέλλοντος. Ἐν τοῖς τζαμίοις, ἐξ ὧν ἐξαρτᾶται τὸ σχολεῖον, παρέχονται τῷ διδασκάλῳ μισθός τις ἢ δῶρα εἰσφερόμενα εἰς εἴδη διὰ τὰ ἔργα τῆς λατρείας, ἅτινα ἐκπληροῖ, ἀλλ' οὐδεμίαν οὗτος λαμβάνει ἀμοιβὴν διὰ τὰ μαθήματα. Οἱ γονεῖς τῶν μαθητῶν παρέχουσιν αὐτῷ ἀντιμισθίαν ἥτις ποικίλλει κατὰ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ἀπὸ 15 μέχρις 60 δραχμῶν κατ' ἔτος. Ἐκτὸς δὲ τοῦ μηνιαίου ἐνοικίου, ὁ διδάσκαλος λαμβάνει δῶρα κατὰ τὴν ἐποχὴν διαφόρων θρησκευτικῶν ἑορτῶν, ὡς καὶ πάντοτε ὁσάκις ὁ μαθητὴς ἄρξηται νέου τινὸς κεφαλαίου τοῦ Κορανίου· καλοῦνται δὲ τὰ δῶρα ταῦτα ἐν ταῖς ὁάσεσι *νέφκα*. Παρὰ ταῖς φυλαῖς, ταῖς κατοικούσαις χῶραν ἐστερημένην ναϊδρίου ἢ εὐκτηρίου οἴκου (*ζαυΐγια*) ἕκαστον χωρίον (*γτουάρ*) κάπως μέγα ἔχει σκηνήν τινα κατεσκευασμένην ἐκ τριχῶν καμήλου· ἡ σκηνὴ αὕτη παρέχεται ἢ ὑπὸ τοῦ *σείχου* εἴτε ὑπὸ τῆς κοινότητος τῶν μεγιστάνων καὶ εἶνε προωρισμένη νὰ χρησιμεύῃ ὡς σχολεῖον ὑπὸ τὸ ὄνομα *σερία*· ἀλλὰ τότε ὁ διδάσκαλος λαμβάνει μόνον δῶρα εἰς εἴδη καὶ ἐλάχιστα χρήματα.

Διὰ τὰς πλουσιωτέρας τῶν οἰκογενειῶν εἰς τῶν εἰς τὴν λατρείαν ἀνηκόντων, ἐκλεγόμενος μεταξὺ τῶν πρεσβυτέρων, ἐπειδὴ εἶνε προωρισμένος νὰ εἰσέρχηται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ *γαρεμίου*, μεταβαίνει αὐτόσε πρὸς διδασκαλίαν τῶν παίδων καὶ ἐν τοιαύτῃ περιστάσει δὲν εἶνε σπάνιον νὰ συμμετέχωσι καὶ κόραι τῆς διδασκαλίας, ἥτις γίνεται ἐν τῷ κόλπῳ τῆς οἰκογενείας.

Οὐδεὶς κανὼν ὑπάρχει περὶ ἐπιβλέψεως τοῦ διδασκάλου καὶ ἐπιθεωρήσεως τοῦ σχολείου. Ἀλλ' ἅμα ἡ διαγωγὴ αὐτοῦ παράσχῃ σπουδαίας ἀφορμὰς παραπόνων, οἱ κάτοικοι τῆς ὁάσεως ἀναφέρονται εἰς τὸν καδῆν καὶ ἐζαιτοῦνται τὴν ἀντικατάστασιν αὐτοῦ· ἀλλ' ἂν τὸ σχολεῖον ἔχει ἱδρυθῆ ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν αὐτῶν, ἡ ἀντικατάστασις τοῦ διδασκάλου τελεῖται κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς πλειονοψηφίας.

Ἡ προκαταρκτικὴ ἐκπαίδευσις συνίσταται εἰς τὴν παρὰ τῶν μουσουλμανοπαίδων, τῶν ἀγόντων ἡλικίαν ἐξ μέχρι δώδεκα ἐτῶν ἐκμάθησιν τῆς ἀντιγραφῆς, ἀναγνώσεως καὶ ἀπαγγελίας τοῦ Κορανίου, οὐδεμιᾶς φροντίδος καταβαλλομένης περὶ κατανοήσεως αὐτοῦ. Συνήθεια δ' ἐπικρατεῖ ν' ἀπαγγέλλωσιν οἱ μαθηταὶ τὴν ἱερὰν βίβλον δὶς ἢ τρὶς ὁλόκληρον κατὰ τὸ διάστημα τῆς εἰς τὸ σχολεῖον φοιτήσεως αὐτῶν· ταυτοχρόνως δὲ διδάσκονται τὴν γραφήν, ἥτις παρὰ τοῖς Μωαμεθανοῖς εἶνε σχεδὸν τέχνη τις. Ἀδιήγητος εἶνε ἡ βραδύτης τῆς μεθόδου ἣν μεταχειρίζεται ὁ διδάσκαλος πρὸς σχεδίασιν τῶν δειγμάτων τῆς γραφῆς. Ἐλλείποντος χάρτου σχεδιάζει οὗτος ἐπὶ σανίδων καρύας, μετὰ προσοχῆς λελευκασμένων, τὸ ἀντιγραφησόμενον χωρίον τοῦ Κορανίου, ἕκαστος δὲ τῶν μαθητῶν ἐργάζεται χωριστὰ, οὐδαμοῦ ὑπαρχούσης ἐν χρήσει τῆς κατατάξεως καὶ κατὰ τὰς δυνάμεις τῶν μαθητῶν διαιρέσεως. Ἐντεῦθεν δ' ἐπέρχεται ἀπώλεια χρόνου σπου-

δαία. Ἀξιοσημείωτος δὲ εἶνε ἡ τελεία ἰσότης ἡ ἐπικρατοῦσα ἐν τοῖς προκαταρκτικοῖς τούτοις σχολείοις, ἐν οἷς τὸ τέκνον τοῦ πλουσίου παρακάθηται παρὰ τὸ τέκνον τοῦ πένητος, τῶν παίδων συνδεομένων διὰ τῆς προσευχῆς. Ὅταν δὲ μετὰ τὰς συνήθεις ἀσκήσεις, ὁ διδάσκαλος λαμβάνει τὸν λόγον, πράττει τοῦτο ὅπως ἐμβάλῃ εἰς τὸν νοῦν τῶν πρεσβυτέρων τὴν ἰδέαν τοῦ Μωάμεθ, ὁτὲ μὲν δι' ἰδίας διδαχῆς, ὁτὲ δὲ δι' ἀπομνημονεύσεων. Εἰς τὴν ἰδέαν ταύτην ἀνάγονται τὰ πάντα, ἄνευ δ' αὐτῆς ἡ μωαμεθανικὴ διδασκαλία δὲν θὰ εἶχε λόγον ὑπάρξεως. Ἰδοὺ δὲ διὰ ποίων λέξεων ἐκφράζεται αὕτη· «Τὸ πρῶτον πρᾶγμα ὅπερ ἐπλάσθη εἶνε ἡ οὐσία τοῦ Μωάμεθ, ἐκ δὲ τῆς οὐσίας ταύτης ὁ Θεὸς ἐξήγαγεν ἅπαντα τὰ ὑπάρχοντα. Ὁ Θεὸς πρὶν ἢ πλάσῃ τὸν κόσμον, ἔσχεν ὑπ' ὄψει τὴν ἰδέαν τοῦ Μωάμεθ, ἡ δὲ ἰδέα αὕτη ἐξέπεμψε τρεῖς ἀκτῖνας. Ἐκ τῆς πρώτης τῶν ἀκτίνων τούτων ὁ Θεὸς κατεσκεύασε τὸν οὐρανόν, ἐφ' οὗ ἀναπαύεται ὁ θρόνος του, ἐκ τῆς δευτέρας τὸν κόσμον ὃν κατοικοῦμεν, ἐκ δὲ τῆς τρίτης τὸν Ἀδὰμ καὶ ἅπασαν αὐτοῦ τὴν γενεάν. Πᾶν ὅ,τι ὑφίσταται λοιπὸν ὑπάρχει ὡς ἐκ τοῦ φωτὸς τοῦ Μωάμεθ καὶ οὐδὲν ὑπάρχει τὸ μὴ ἀπορρέον ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ». Κατ' οὐσίαν ὁ σκοπὸς ὃν προτίθενται ἐκεῖνοι εἰς οὓς εἶνε ἀνατεθειμένη ἡ ἐκπαίδευσις τῶν παίδων εἶνε τὸ νὰ καταστήσωσι νοητὴν τὴν ὑπεροχήν, δι' ἧς ὁ ἰσλαμισμὸς ὑπερβάλλει τὰς ἄλλας θρησκείας. Ἐντεῦθεν δὲ ὁρᾶται κρεμάμενος εἰς τοὺς τοίχους ἑκάστου σχολείου καλλιγραφικὸς πίναξ ἀναγράφων τὸ ἑξῆς χωρίον τοῦ Κορανίου, ἐν ᾧ ὁ Μωάμεθ, ὀλίγῳ μεριμνῶν περὶ τῆς ἀληθείας, παριστάνει αὐτὸν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀγγέλλοντα τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον. «Ὦ τέκνα τοῦ Ἰσραήλ, ὁ Θεός μ' ἀποστέλλει πρὸς ὑμᾶς, συνῳδὰ πρὸς τὰ ἱερὰ βιβλία, ἅτινα εἶχον ποιήσει γνωστὴν τὴν ἔλευσίν μου καὶ σᾶς προαγγέλλω προφήτην ἐλευσόμενον μετ' ἐμὲ καὶ καλούμενον Ἀμέδ».

Ἐν Βισκάρᾳ, ἥτις εἶνε ἡ σπουδαιοτέρα τῶν ὁάσεων τῆς Σαχάρας ἕνεκα τῆς εὐφυΐας τῶν κατοίκων της, ἡ στρατιωτικὴ γαλλικὴ διοίκησις κατώρθωσε νὰ συστήσῃ ἐν ἔτει 1851 σχολεῖον γαλλικόν, εἰς ὃ ἔσπευσαν πρὸς ἐκπαίδευσιν ἅπαντα τὰ παιδία, ἀνήκοντα ὡς τὸ πλεῖστον εἰς τὴν βαρβαρικὴν φυλήν, ἐπεδείξαντο δὲ πρὸς τοῦτο τοσαύτην προθυμίαν, ὥστε σήμερον ἡ γαλλικὴ γλῶσσα εἶνε ὅσον καὶ ἡ ἀραβικὴ συνήθης ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ. κ**.

Εἶνε ἴδιον τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀνθρώπου νὰ συγχωρῇ τὰ πάντα εἰς ἑαυτόν, μηδὲν δὲ εἰς τοὺς ἄλλους.

ΟΦΕΙΣ ΚΑΙ ΑΓΡΙΑ ΖΩΙΑ

ἐν Ἰνδίαις.

Ἐπίσημός τις στατιστικὴ τοῦ 1870 ὑπελόγιζεν εἰς 11,416 τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων τῶν ἀγγλικῶν Ἰνδιῶν, οἵτινες εἶχον ἀποθάνει τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐκ τῶν δηγμάτων τῶν ἑρπετῶν. Ἀλλ' ἀφόβως δύναταί τις νὰ βεβαιώσῃ ὅτι ὁ ἀριθμὸς οὗτος εἶνε πολὺ κατώτερος τοῦ πραγματικοῦ, καὶ ὅτι οἱ ἐκ δηγμάτων ἑρπετῶν θάνατοι ἀνέρχονται κατ' ἔτος ἐν Ἰνδίαις εἰς πλείονας τῶν 20,000. Ὄντως δὲ κατὰ τὰς σημειώσεις, ἃς ὁ κ. Fayrer, εἰδικῶς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀσχοληθείς, δημοσιεύει ἐν τῇ *Φύσει*, ἄνευ ὑπερβολῆς δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἀπὸ τοῦ 1870 μέχρι τέλους τοῦ 1880 150,000 ἢ 200,000 ἀνθρώπων ἀπέθανον ἐν Ἰνδίαις δηχθέντες ὑπὸ ὄφεων.

Τούτου ἕνεκα ἡ ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἠσχολήθη εἰς ἐξεύρεσιν τῶν καταλλήλων μέσων πρὸς καταστροφὴν τῶν ἰοβόλων ὄφεων καὶ ἐξακρίβωσιν τῶν συμβαινόντων θανάτων.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἐν Ἰνδίαις ὑπάρχει πλῆθος ποικίλον ὄφεων, λίαν ἐπικινδύνων, τῶν πλείστων δὲ καὶ θανατηφόρων. Φοβερώτατος ὁμολογεῖται ὁ *κόβρας*, οὗτινος τὸ δῆγμα ἐπιφέρει τὸν θάνατον ἐντὸς ἡμισείας ὥρας. Κατὰ τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα ἐν ἔτει 1880 οἱ ἐκ δηγμάτων ὄφεων συμβάντες θάνατοι ἀνέρχονται εἰς 19,060, οἱ δὲ τῷ 1881 εἰς 18,610. Ἐφονεύθησαν δὲ τῷ μὲν 1880 212,776 ἑρπετά, δι' ἃ ἐδόθησαν ἀμοιβαὶ 11,663 ῥούπιαι (ἡ ῥούπια ἰσοδυναμεῖ πρὸς 2,50 φρ.) τῷ δὲ 1881, τὰ μὲν φονευθέντα ἑρπετὰ ἀνῆλθον εἰς 254,968, καὶ αἱ δοθεῖσαι ἀμοιβαὶ εἰς 11,961 ῥουπίας.

Ὡς πρὸς τὰ ληφθέντα μέτρα διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν ἑρπετῶν, ταῦτα ποικίλουσι κατ' ἐπαρχίας. Οὕτως ἐν Βεγγάλῃ πᾶς ἰθαγενὴς καταστρέφων ὄφιν δύναται νὰ λάβῃ παρὰ προσώπων ἐπὶ τούτῳ ὡρισμένων ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως πιστοποιητικόν, βεβαιοῦν τὸ εἶδος τοῦ φονευθέντος ἑρπετοῦ, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου δίδεται ἀμοιβὴ εἰς τὸν φονεύσαντα.

Ἐν ταῖς βορειοδυτικαῖς ἐπαρχίαις αἱ ἀρχαὶ συνέτειναν εἰς τὴν σύστασιν εἰδικοῦ σώματος ἀνδρῶν, ἔργον ἐχόντων τὴν καταδίωξιν τῶν ἑρπετῶν. Ἕκαστος τῶν ἀνδρῶν τούτων λαμβάνει μισθὸν 2 ῥουπίας κατὰ μῆνα καὶ πρὸς τούτῳ ἀμοιβὴν 30 λεπτῶν διὰ πᾶν ἑρπετὸν φονευόμενον καὶ ὑπερβαῖνον τὸν ἀριθμὸν 20 κατὰ μῆνα. Τὸ σύστημα τοῦτο φαίνεται παραγαγὸν λίαν εὐχάριστα ἀποτελέσματα. Ἐν Βούρμᾳ δὲ ὁ ἀνώτατος διοικητὴς ἀπονέμει ἅπαξ κατ' ἔτος ἀμοιβὴν ποικίλλουσαν μεταξὺ 10 καὶ 20 ῥουπιῶν εἰς πάντα τὰ χωρία, ὧν οἱ κάτοικοι διεκρίθησαν εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν ὄφεων.

Τέλος εἴς τινας ἐπαρχίας λιθογραφίαι χρωματισμέναι παριστάνουσαι τὰ ποικίλα εἴδη τῶν ὄφεων πέμπονται εἰς τοὺς ἀστυνομικοὺς καὶ ὑγειονομικοὺς πράκτορας, οἵτινες οὕτω δύνανται νὰ γνωρίζωσι τὸ εἶδος τοῦ ὄφεως, ὅστις παρουσιάζεται αὐτοῖς, καὶ τὴν ἀμοιβὴν ἣν ὀφείλουσιν εἰς τὸν φονεύσαντα αὐτόν.

Ἀλλὰ δὲν εἶνε μόνον τὰ ἑρπετά, ὧν ὁ ὄλεθρος ἐπιδιώκεται. Μέγας ὡσαύτως εἶνε καὶ ὁ ἀριθμὸς *τῶν σαρκοβόρων θηρίων ἐν ταῖς* Ἰνδίαις, αἱ δὲ καταστροφαὶ ἃς ἐπιφέρουσιν εἴς τε τοὺς κατοίκους καὶ τὰ ποίμνια ἠνάγκασαν τὴν ἀγγλικὴν ἀρχὴν νὰ λάβῃ δραστήρια μέτρα πρὸς ἐξολόθρευσιν τῶν θηρίων, ὧν βρίθουσιν ἐπαρχίαι τινές.

Κατά τινα στατιστικὴν τοῦ 1881 ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπὸ τῶν θηρίων φονευθέντων ἀνθρώπων ἀνῆλθε τὸ μὲν 1880 εἰς 2840, τὸ δὲ 1881 εἰς 2757· τὰ δὲ ὑπ' αὐτῶν καταστραφέντα ζῷα συνεποσώθησαν τῷ μὲν 1880 εἰς 55,850, τῷ δὲ 1881 εἰς 41,640.

Ἡ ἐξόντωσις καὶ τούτων, ὡς τῶν ἑρπετῶν, εἶνε ζήτημα χρόνου, ἐπιμονῆς καὶ χρημάτων. Ἡ τῆς Ἰνδικῆς κυβέρνησις φαίνεται ἀπόφασιν ἔχουσα νὰ λάβῃ πάντα τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ. Ἤδη δὲ εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἐν αἷς ἡ δίωξις τῶν θηρίων ὠργανώθη συστηματικῶς καὶ ἐπιμόνως, ἐπετεύχθησαν ἄριστα ἀποτελέσματα.

Στατιστική τις ἐπίσημος ὑπολογίζει τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑπὸ θηρίων φονευθέντων ἀνθρώπων οὕτω:

1875	ἐφονεύθ.	3735
1876	»	2327
1880	»	2840
1881	»	2757

Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι παρατίθενται χάριν συγκρίσεως τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν πρὸς τὰ 1875 καὶ 1876, ἐκ τῆς παραθέσεως δὲ καταφαίνεται ὅτι δὲν ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ τῶν πρώην καὶ τῶν νῦν προξενουμένων καταστροφῶν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐν τούτοις ἡ τελευταία στατιστικὴ σημειοῖ ἐλάττωσίν τινα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καταστροφῶν καὶ αὔξησιν τοῦ τῶν καταστρεφομένων θηρίων.

Ὀλεθριώτατα τῶν ζῴων φαίνονται ἐκ μὲν τῶν ἑρπετῶν ὁ *κόβρας* καὶ ὁ *βουγκάρος*, ἐκ δὲ τῶν θηρίων ὁ λύκος καὶ ἡ τίγρις. Τοιαῦτα θηρία ἐφονεύθησαν τῷ μὲν 1880 14,886, τῷ δὲ 1881 15,279. Ἐκ τοῦ τελευταίου τούτου ποσοῦ 1,557 ἦσαν τίγρεις καὶ 3,397 λεοπαρδάλεις. Διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν θηρίων τούτων ἐδόθησαν ἀμοιβαὶ 91,850 ῥουπιῶν (229,620 φράγκων).

Ἡ ἐν Ἰνδίαις ἀγγλικὴ ἀρχὴ ἐζήτησε νὰ διοργανώσῃ σῶμα ἀνδρῶν, ἔργον ἀποκλειστικὸν ἐχόντων τὴν δίωξιν τῶν θηρίων. Εἴς τινας δ' ἐπαρχίας διωργάνωσεν ἐν ὡρισμέναις ἐποχαῖς κυνηγέσια κατὰ τῶν θηρίων δι' εἰδικοῦ σώματος κυνηγῶν. Οὕτως ἐν Δινατπόρῃ διὰ τοιούτων κυνηγεσίων ἐπετεύχθη ἡ ἐξόντωσις τῶν λύκων, οἵτινες ἐρήμωνον τὴν ἐπαρχίαν ταύτην.

Ἐν ταῖς κεντρώαις ἐπαρχίαις ὅπου αἱ τίγρεις εἶνε πολυαριθμόταται συνεστήθησαν σώματα κυνηγῶν, οἷς δίδονται ὡρισμέναι ἀμοιβαὶ διὰ τὴν καταστροφὴν ἑκάστου τοιούτου θηρίου. Τέλος δ' ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς τοῦτο αἰτοῦντας νὰ διατηρῶσι ὅπλα καὶ ἐφόδια, ὑπό τινας ἐγγυήσεις, πρὸς δίωξιν τῶν σαρκοβόρων θηρίων, ἡ δὲ κεντρικὴ Κυβέρνησις ἐνετείλατο εἰς τὰς κατ' ἐπαρχίαις ἀρχὰς νὰ παρέχωσιν εὐκόλως τὰς τοιαύτας ἀδείας.

Τῆς ἀμοιβῆς ἡ ἀξία ποικίλλει πολὺ κατ' ἐπαρχίας. Ἐν Βούρμᾳ ἡ διδομένη ἀμοιβὴ διὰ τὸν φόνον τίγρεως ποικίλλει μεταξὺ 5 καὶ 20 ῥουπιῶν. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Μαδρὰς εἶνε 50—500 ῥούπιαι, ἐν δὲ τῇ τῆς Βεγγάλης 12—50. Ὁ φόνος πάνθηρος ἀμείβεται ἐν Βεγγάλῃ διὰ 2—10 ῥουπιῶν, ἐν δὲ Μαδρὰς δι' 25 ῥουπιῶν. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Oudh οἱ λύκοι πληρώνονται πρὸς 1—6 ῥουπίας, ἐν δὲ Βεγγάλῃ πρὸς 5—20. Αἱ ὕαιναι καὶ αἱ ἄρκτοι πληρώνονται πρὸς 1—12 ῥουπίας.

Μεγάλως ὡσαύτως ποικίλλει ἡ ἀμοιβὴ ἐπὶ τῷ φόνῳ ἑρπετοῦ, κατὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπαρχίαν, κυμαίνεται δὲ μεταξὺ 8 annas (1 φρ. καὶ 25) καὶ 2 ῥουπιῶν.

Ἡ διαφορὰ αὕτη τῆς ἀμοιβῆς προέρχεται ἐκ τούτου, ὅτι τὸ παρεχόμενον ποσὸν εἶνε σημαντικώτερον ὅταν πρόκειται νὰ ἐξοντωθῇ θηρίον, ὅπερ κατέστη λίαν ἐπίφοβον διὰ τὰς καταστροφὰς ἃς ἐπήνεγκε.

Ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἀνωτέρω, γενικόν τι σχέδιον διώξεως δὲν ἐγένετο ἔτι δεκτόν. Ἡ φροντὶς αὕτη ἀφίεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς *τὰς κατὰ τόπους ἀρχάς, ὧν ὅμως αἱ προσπάθειαι* προσκρούουσιν εἰς τὴν ἀδιαφορίαν τῶν ἰθαγενῶν καὶ τὴν περιφρόνησιν αὐτῶν πρὸς τὸν θάνατον. κ*

Ἐν Καναδᾷ ζητοῦνται γυναῖκες. Ἕνεκα τῆς σπάνεως τοῦ γυναικείου φύλλου ἐν αὐτῷ οἱ μισθοὶ τῶν γυναικῶν ὑπερετιμήθησαν ὑπερβαλλόντως· ἡ ἀδεξιωτέρα μαγείρισσα λαμβάνει 2,000 φράγ. ἐτήσιον μισθόν, ἡ δὲ αὐθαδεστέρα τῶν ὑπηρετριῶν 1,200 φρ.

Δὲν ὁμιλοῦμεν περὶ τῶν παιδαγωγῶν καὶ τῶν ἐν καταστήμασιν ὑπαλλήλων γυναικῶν, ὧν αἱ ὑπέρμετροι ἀξιώσεις ἱκανοποιοῦνται πληρέστατα.

ΤΟ ΚΑΡΑΒΙ ΤΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ

Καράβι ὁλοκαίνούργο, σημαιοστολισμένο,
τοῦ ποταμοῦ κατέβαινε τὰ ἥσυχα νερά,
παπλάκιζε 'περήφανα, 'σὰν κοῦρκος φουσκωμένος,
καὶ λέγει μὲ ἀνόητη χαρά'
«Πουλιά, ποῦ παίζετε 'ψηλά, βαρκούλαις τοῦ ἀγέρα,
καὶ κοσμαγυρισμένα'.
Πέτε μου, σᾶς ἀπάντησε ποτὲ 'ς ὅλη τὴ σφαῖρα
καράβι 'σὰν κ' ἐμένα;»

—«Σώπα, σκαφὶ τοῦ ποταμοῦ! εἶδα ἐγὼ ξεφτέρια,
νὰ σχίζουν ἔγρια νερά, ὁποῦ στερηὰ δὲν ἔχουν,
μὲ κύματα θεόρατα νὰ πιάνουνται 'ς τὰ χέρια,
νὰ τὰ σκεπάζῃ ἡ θάλασσα κι' οἱ οὐρανοὶ νὰ βρέχουν
ἀπάνω τους κατακλυσμό,
νὰ πολεμοῦν 'σὰν ἄλογα 'ς τῆς μάχης τὸ βρασμό,
νἄχουν κομμάτια τὰ πανιά, τὰ ξάρτια τους σπασμένα,
καὶ νικηταὶ περήφανοι νὰ φθάνουν 'ς τὸ λιμένα!»

Ἐν Βρσεβούργῳ, 1878.

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΛΕΓΙΟΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ ἱερεὺς τοῦ χωρίου ἤλεγχε τὸν χωρικὸν Μήτρον, διότι δὲν ἐφοίτα εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

—Διαβάζεις τοὐλάχιστον μόνος σου τὸ Εὐαγγέλιο; τὸν ἠρώτησε.

—Δὲν μ' ἔμαθ' ἡ μάννα μου γράμματα.

—Μοῦ φαίνεται, λέγει ὁ ἱερεύς, πῶς δὲν θὰ ξέρῃς ποιὸς σ' ἔπλασε.

—Ὄχι.

Ὁ ἱερεὺς ἐρωτᾷ τότε διερχόμενόν τινα παῖδα:

—Ποιὸς σ' ἔπλασε, μικρέ;

—Ὁ Θεός.

—Βλέπεις, λέγει τότε ὁ ἱερεὺς τῷ χωρικῷ, πῶς σ' ἐντροπιάζει ἕνα τόσο μικρὸ παιδί;

—Ἀμ' αὐτὸ δὲν εἶνε παράξενο, παπᾶ μου· ὁ μικρὸς ἀκόμη προχθὲς 'γεννήθηκε, μὰ ἐγώ.... 'ξέχασα ἀπὸ τότες.

***

Ὁ μικρὸς 'Αλέκος ἐπανέρχεται ἐκ τοῦ σχολείου μετὰ τῶν ἀδελφῶν του· ἐκεῖνοι ἔχουν βραβεῖα, αὐτὸς δὲν ἔχει.

—Καὶ ποῦ εἶνε τὸ 'δικό σου βραβεῖο; ἐρωτᾷ ἡ μητέρα.

—Ἤθελαν νὰ μοῦ δώσουν καὶ 'μένα, μαμά, μὰ τοὺς ἐτελείωσαν πλειά.

***

Ἐν τῇ ἀστυνομίᾳ.

—Ποῦ κάθεσαι; ἐρωτᾷ ὁ ἀστυνόμος ἀνέστιον λωποδύτην.

—Πούθενά.

—Καὶ σύ; λέγει πρὸς τὸν σύντροφον αὐτοῦ.

—Κοντὰ 'ς τὸ σύντροφό μου.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Τοιαύτη εἶνε ἡ δύναμις τῆς δικαιοσύνης, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ ζῶντες διὰ τοῦ ἐγκλήματος ἀδυνατοῦσι νὰ συντηρηθῶσιν ἄνευ μικροῦ τινος μορίου δικαιοσύνης. Ὁ κλέπτης, ὁ ἀπατῶν ἢ ἀδικῶν τινα τῶν συνενόχων του δὲν δύναται ἐπὶ μακρὸν νὰ ἐξασκήσῃ τὸ ἐπάγγελμά του.

Ἐλεύθερος εἶνε πράγματι οὐχὶ ὁ ἔχων καλὸν κύριον, ἀλλ' ὁ μὴ ἔχων κανένα κύριον.

Δυστύχημα εἶνε τὸ νὰ μὴ ἐδοκίμασέ τις δυστυχίας ἐν τῷ βίῳ του.

Τοῦ δυστυχοῦς τὸ πρόσωπον εἶνε ἱερόν.

Ὅ,τι εἰς τὸ πλοῖον τὸ ἔρμα, τοῦτο εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ ἀρετή. Ὁ κεκτημένος αὐτὴν διαπερᾷ ἀσφαλὴς καὶ ἀκλόνητος τὸ πέλαγος τοῦ βίου, χωρὶς νὰ παρασύρηται καὶ νὰ κινδυνεύῃ ν' ἀνατραπῇ ὑπὸ τῶν ἑκάστοτε παρουσιαζομένων κλυδώνων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἤθη τῶν Γιουνάν. Ἐν τῇ *Φύσει* ἀναγινώσκομεν λίαν περιέργους πληροφορίας περὶ τῶν ἠθῶν τῆς φυλῆς, ἡ ὁποία οἰκεῖ τὸ μεταξὺ Καντῶνος καὶ Ῥάμο μέρος τῆς Κίνας. Οἱ ἰθαγενεῖς τῆς χώρας ταύτης ἔχουσι φυσιογνωμίαν πολλῷ χαρακτηριστικωτέραν τῆς φυλῆς των ἢ οἱ κυρίως λεγόμενοι Σῖναι, ἐξέχουσι δ' ἐπὶ φιλοξενίᾳ. Αἱ γυναῖκες δὲν ἀκρωτηριάζονται τοὺς πόδας, φέρουσι δὲ γραφικὴν ἀναβολὴν ἀναμιμνήσκουσαν ὀλίγον τὴν ἀρχαίαν ἐνδυμασίαν τῶν Ἑλβετίδων καὶ Τυρολίδων. Ἰδοὺ δὲ πῶς συνάπτονται οἱ γάμοι ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ. Κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους πᾶσαι καὶ πάντες οἱ ἄγαμοι τοποθετοῦνται κατὰ μῆκος χαράδρας τινὸς ἔνθεν μὲν αὐτῆς οἱ ἄνδρες, ἐκεῖθεν δὲ αἱ γυναῖκες. Ἑκάστη νεᾶνις βάλλει σφαῖραν ὑπὲρ τὴν χαράδραν, ὁ δὲ συλλαμβάνων αὐτὴν καθίσταται ὁ εὐτυχὴς σύζυγός της. Βεβαιοῦται ὅτι αἱ νεάνιδες εἰσὶ δεξιώταται περὶ τὸ παίγνιον τοῦτο, ὥστε ὁ ὑπ' αὐτῶν προτιμώμενος νέος εἶνε πάντοτε βέβαιος ὅτι θὰ συλλάβῃ τὴν σφαῖραν. Περιηγητὴς δέ τις ἀνεῦρεν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ τὸ ὑπὸ τοῦ Μάρκου Πόλου ἀναφερόμενον παράδοξον ἔθιμον, τὸ καὶ ἐν τῇ Βισκαΐᾳ γνωστὸν καὶ ἐπὶ μακρὸν ἀκμάσαν. Κατὰ τὴν γέννησιν βρέφους ὁ ἀνὴρ κατακλίνεται ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας, τῆς γυναικὸς ἐκτελούσης τὰ ἔργα οὐ μόνον ἑαυτῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ συζύγου της.

ΑΘΗΝΗΣΙ.—ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.